LUBELSZCZYZNA W CZASIE WOJNY POLSKO-BOLSZEWICKIEJ 1919-1921

W MATERIAŁACH ARCHIWUM PAŃSTWOWEGO W LUBLINIE

SYTUACJA WOJENNA W LATACH 1919-1920

Państwo polskie, które w 1918 r. odzyskało niepodległość, musiało wywalczyć kształt swoich granic. O ile w przypadku granicy zachodniej decyzje zależały w dużej mierze od postanowień Traktatu Wersalskiego, o tyle o przebieg granicy wschodniej konieczna była walka z bolszewicką Rosją. Przewrót i zmiana władzy w Rosji spowodowały, że co prawda wycofała się ona z I wojny światowej, ale w dalszej przyszłości planowała rozszerzenie rewolucji bolszewickiej na całą Europę. Na drodze do realizacji tego celu stanęła Polska.

Po wycofaniu się Niemiec z zachodnich obszarów Litwy, Białorusi i Ukrainy, rozpoczął się wyścig z czasem, o to kto szybciej zajmie te tereny, Polska czy bolszewicka Rosja. Mobilizacja armii polskiej rozpoczęła się już pod koniec 1918 r. czego przykładem jest pułk białych ułanów pod komendą Kornela Stasiewicza sformowany w Łukowie. Pierwsze walki z bolszewikami miały miejsce na obszarach Litwy i Białorusi w 1919 r. W wyniku zawarcia sojuszu z wojskiem ukraińskim atamana Semena Petlury oraz szeroko zakrojonej polskiej ofensywy udało się zatrzymać pochód Armii Czerwonej. Jednak nie na długo.

W 1920 r. jej atak był zdecydowanie silniejszy. W obliczu trudnej sytuacji powołano nowy rząd na czas wojny z Wincentym Witosem na czele, powołano Radę Obrony Państwa, której przewodził marszałek Józef Piłsudski (na fotografii ze swoim najwierniejszym adiutantem) i rozpoczęto mobilizację prowadzoną na szeroką skalę przez Józefa Hallera. Czerwonoarmistom udało się podejść pod Warszawę, jednak bohaterska postawa mieszkańców i doświadczenie polskich żołnierzy obroniły stolicę przed upadkiem. W czasie wojny walki trwały nie tylko w okolicach Warszawy, ale i w innych częściach kraju, np. na terenie województwa lubelskiego.

Mapa województwa lubelskiego z 1920 r., oprac. Z. Słomiński, rys. T. Serwaczyński, Litografia A. Rembowskiego w Lublinie

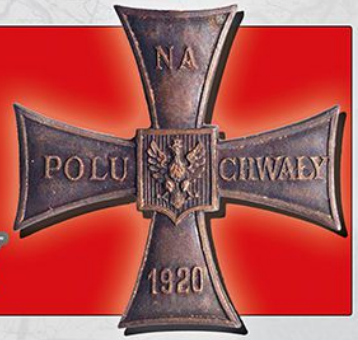

Józef Piłsudski z Bolesławem Wieniawą-Długoszowskim

Pułk białych ułanów pod kościołem w Łukowie, Łuków 1918 r.

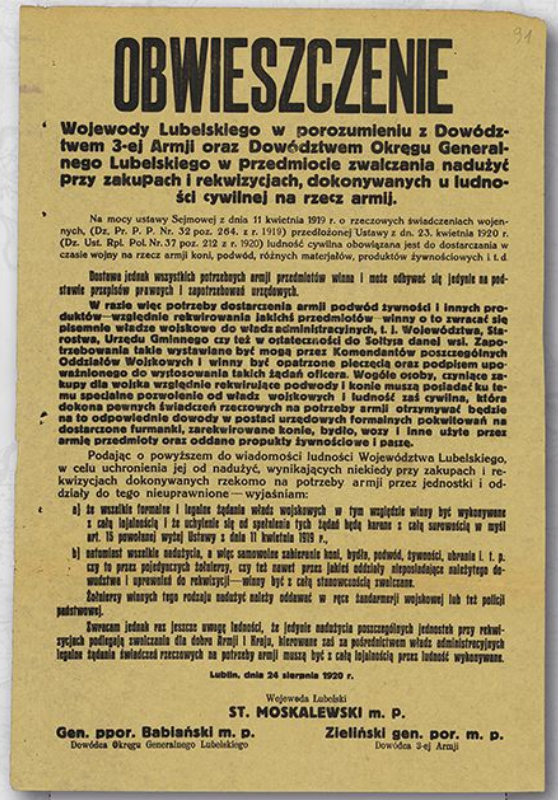
REAKCJE WŁADZ LUBELSZCZYZNY W OBLICZU WOJNY

Zagrożenie wojenne wymogło na władzach Lubelszczyzny podjęcie określonych działań. Najbardziej palącą potrzebą było przeprowadzenie poboru do wojska. W tym celu wydawano rozporządzenia oraz obwieszczenia wzywające określone roczniki do stawiennictwa w punktach werbunkowych.

Proces administracyjny był utrudniony z powodu ewakuacji urzędów i terenowych ośrodków władzy. Trudna sytuacja negatywnie odbijała się na bezpieczeństwie obywateli, dlatego też starano się odpowiednio kontrolować sytuację przy pomocy policji, żandarmerii i lokalnych urzędników. Policja zwalczała zbrojne bandy i wyłapywała dezerterów, monitorowała napływ ludności, rekwirowała nielegalną broń oraz nadzorowała budowę umocnień.

Na czas wojny powołano również Wojewódzki Komitet Obrony Narodowej w Lublinie, którego celem było wzbudzenie w społeczeństwie poczucia obowiązku obywatelskiego i zmobilizowanie wszystkich warstw społecznych do uczestnictwa w organizacji poboru i funduszy wsparcia, zwalczaniu agitacji bolszewickiej oraz pomocy społecznej. W swoich odezwach do mieszkańców Komitet dodawał otuchy i zachęcał do walki.

OBWIESZCZENIE

Wojewody Lubelskiego w porozumieniu z Dowództwem 3-ej Armji oraz Dowództwem Okręgu Generalnego Lubelskiego w przedmiocie zwalczania nadużyć przy zakupach i rekwizycjach, dokonywanych u ludności cywilnej na rzecz armij.

Na mocy ustawy Sejmowej z dnia 11 kwietnia 1919 r. o rzeczowych świadczeniach wojennych, (Dz. Pr. P. P. Nr. 32 poz. 264. z r. 1919) przedłożonej Ustawy z dn. 23. kwietnia 1920 r. (Dz. Ust. Rpl. Pol. Nr. 37 poz. 212 z r. 1920) ludność cywilna obowiązana jest do dostarczania w czasie wojny na rzecz armji koni, podwód, różnych materjałów, produktów żywnościowych i t. d.

Dostawa jednak wszystkich potrzebnych armji przedmiotów winna i może odbywać się jedynie na podstawie przepisów prawnych i zapotrzebowań urzędowych.

W razie więc potrzeby dostarczenia armji podwód żywności i innych produktów—względnie rekwirowania jakichś przedmiotów winny o to zwracać się pisemnie władze wojskowe do władz administracyjnych, t. j. Województwa, Starostwa, Urzędu Gminnego czy też w ostatecznosci do Sołtysa danej wsi. Zapotrzebowania takie wystawiane być mogą przez Komendantów poszczególnych Oddziałów Wojskowych i winny być opatrzone pieczęcią oraz podpisem upoważnionego do wystosowania takich żądań oficera. Wogóle osoby, czyniące zakupy dla wojska względnie rekwirujące podwody i konie muszą posiadać ku temu specjalne pozwolenie od władz wojskowych i ludność zaś cywilna, która dokona pewnych świadczeń rzeczowych na potrzeby armji otrzymywać będzie na to odpowiednie dowody w postaci urzędowych formalnych pokwitowań na dostarczone furmanki, zarekwirowane konie, bydło, wozy i inne użyte przez armję przedmioty oraz oddane propukty żywnościowe i paszę.

Podając o powyższem do wiadomości ludności Województwa Lubelskiego, w celu uchronienia jej od nadużyć, wynikających niekiedy przy zakupach i rekwizycjach dokonywanych rzekomo na potrzeby armji przez jednostki i oddziały do tego nieuprawnione—wyjaśniam:

a) że wszelkie formalne i legalne żądania władz wojskowych w tym względzie winny być wykonywane z całą lojalnością i że uchylenie się od spełnienia tych żądań będą karane z całą surowością w myśl art. 15 powołanej wyżej Ustawy z dnia 11 kwietnia 1919 r.,

b) natomiast wszelkie nadużycia, a więc samowolne zabieranie koni, bydła, podwód, żywności, ubrania i. t. p. czy to przez pojedyńczych żołnierzy, czy też nawet przez jakieś oddziały niepostadające należytego dowództwa i upoważnień do rekwizycji—winny być z całą stanowczością zwalczane.

Żołnierzy winnych tego rodzaju nadużyć należy oddawać w ręce żandarmerji wojskowej lub też policji państwowej.

Zwracam jednak raz jeszcze uwagę ludności, że jedynie nadużycia poszczególnych jednostek przy rekwizycjach podlegają zwalczaniu dla dobra Armji i Kraju, kierowane zaś za pośrednictwem władz administracyjnych legalne żądania świadczeń rzeczowych na potrzeby armji muszą być z całą lojalnością przez ludność wykonywane.

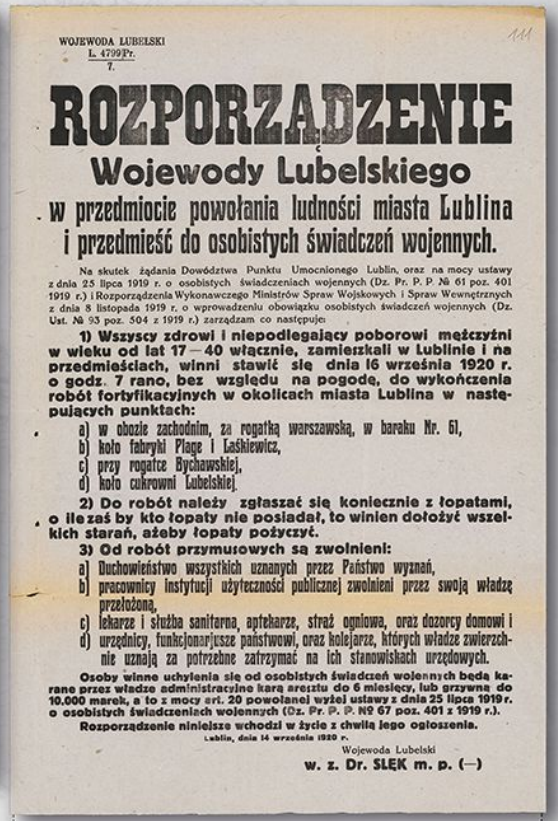
Lublin, dnia 24 sierpnia 1920 r.

Wojewoda Lubelski
ST. MOSKALEWSKI m. p.

Gen. ppor. Babiański m. p.
Dowódca Okręgu Generalnego Lubelskiego

Zieliński gen. por. m. p.
Dowódca 3-ej Armji

Obwieszczenie wojewody lubelskiego w przedmiocie zwalczania nadużyć przy zakupach i rekwizycjach, dokonywanych u ludności cywilnej, Lublin 24 VIII 1920 r.

WOJEWODA LUBELSKI
L. 4799Pr.
7.

ROZPORZĄDZENIE
Wojewody Lubelskiego
w przedmiocie powołania ludności miasta Lublina i przedmieść do osobistych świadczeń wojennych.

Na skutek żądania Dowództwa Punktu Umocnionego Lublin, oraz na mocy ustawy z dnia 25 lipca 1919 r. o osobistych świadczeniach wojennych (Dz. Pr. P. P. № 61 poz. 401 1919 r.) i Rozporządzenia Wykonawczego Ministrów Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych z dnia 8 listopada 1919 r. o wprowadzeniu obowiązku osobistych świadczeń wojennych (Dz. Ust. № 93 poz. 504 z 1919 r.) zarządzam co następuje:

1) Wszyscy zdrowi i niepodlegający poborowi mężczyźni w wieku od lat 17—40 włącznie, zamieszkali w Lublinie i na przedmieściach, winni stawić się dnia 16 września 1920 r. o godz. 7 rano, bez względu na pogodę, do wykończenia robót fortyfikacyjnych w okolicach miasta Lublina w następujących punktach:

a) w obozie zachodnim, za rogatką warszawską, w baraku Nr. 61,
b) koło fabryki Plage i Laśkiewicz,
c) przy rogatce Bychawskiej,
d) koło cukrowni Lubelskiej.

2) Do robót należy zgłaszać się koniecznie z łopatami, o ile zaś by kto łopaty nie posiadał, to winien dołożyć wszelkich starań, ażeby łopaty pożyczyć.

3) Od robót przymusowych są zwolnieni:

a) Duchowieństwo wszystkich uznanych przez Państwo wyznań,
b) pracownicy instytucji użyteczności publicznej zwolnieni przez swoją władzę przełożoną,
c) lekarze i służba sanitarna, aptekarze, straż ogniowa, oraz dozorcy domowi i
d) urzędnicy, funkcjonarjusze państwowi, oraz kolejarze, których władze zwierzchnie uznają za potrzebne zatrzymać na ich stanowiskach urzędowych.

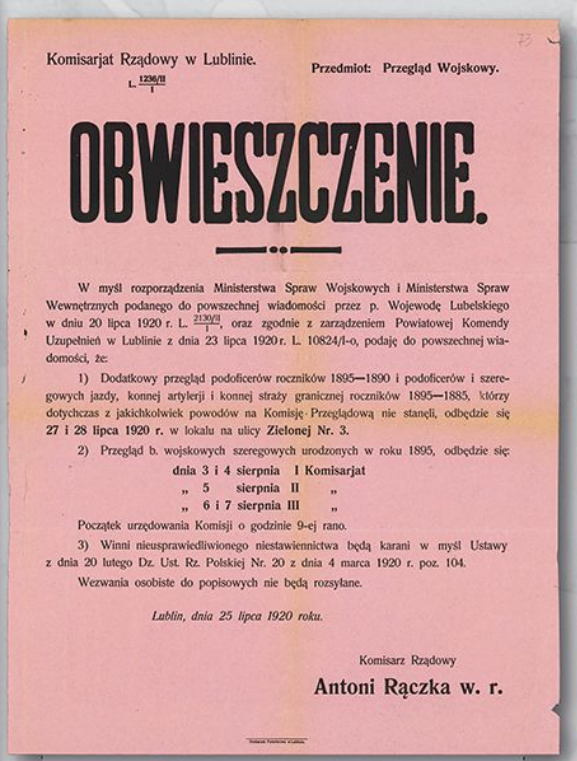
Osoby winne uchylenia się od osobistych świadczeń wojennych będą karane przez władze administracyjne karą aresztu do 6 miesięcy, lub grzywną do 10.000 marek, a to z mocy art. 20 powołanej wyżej ustawy z dnia 25 lipca 1919 r. o osobistych świadczeniach wojennych (Dz. Pr. P. P. № 67 poz. 401 z 1919 r.).

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z chwilą jego ogłoszenia.

Lublin, dnia 14 września 1920 r.

Wojewoda Lubelski
w. z. Dr. SŁĘK m. p. (—)

Rozporządzenie wojewody lubelskiego w przedmiocie powołania ludności miasta Lublina i przedmieść do osobistych świadczeń wojennych, Lublin 14 IX 1920 r.

Komisarjat Rządowy w Lublinie.
L. 1236/II 1

Przedmiot: Przegląd Wojskowy.

OBWIESZCZENIE.

W myśl rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wojskowych i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych podanego do powszechnej wiadomości przez p. Wojewodę Lubelskiego w dniu 20 lipca 1920 r. L. 2130/VII 1, oraz zgodnie z zarządzeniem Powiatowej Komendy Uzupełnień w Lublinie z dnia 23 lipca 1920 r. L. 10824/1-o, podaję do powszechnej wiadomości, że:

1) Dodatkowy przegląd podoficerów roczników 1895—1890 i podoficerów i szeregowych jazdy, konnej artylerji i konnej straży granicznej roczników 1895—1885, którzy dotychczas z jakichkolwiek powodów na Komisję Przeglądową nie stanęli, odbędzie się **27 i 28 lipca 1920 r.** w lokalu na ulicy **Zielonej Nr. 3.**

2) Przegląd b. wojskowych szeregowych urodzonych w roku 1895, odbędzie się:

dnia 3 i 4 sierpnia I Komisarjat
„ 5 sierpnia II „
„ 6 i 7 sierpnia III „

Początek urzędowania Komisji o godzinie 9-ej rano.

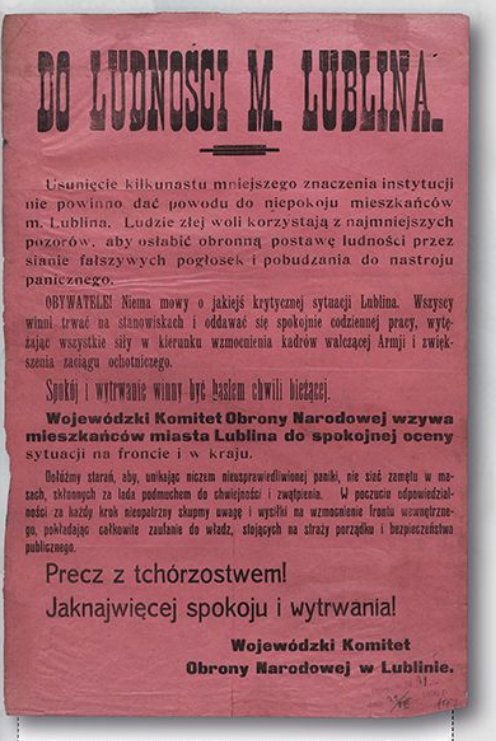
3) Winni nieusprawiedliwionego niestawiennictwa będą karani w myśl Ustawy z dnia 20 lutego Dz. Ust. Rz. Polskiej Nr. 20 z dnia 4 marca 1920 r. poz. 104.

Wezwania osobiste do popisowych nie będą rozsyłane.

Lublin, dnia 25 lipca 1920 roku.

Komisarz Rządowy
Antoni Rączka w. r.

Obwieszczenie komisariatu rządowego w Lublinie dotyczące przeglądu wojskowego roczników 1890-1895, Lublin 25 VII 1920 r., Drukarnia Państwowa w Lublinie

DO LUDNOSCI M. LUBLINA.

Usunięcie kilkunastu mniejszego znaczenia instytucji nie powinno dać powodu do niepokoju mieszkańców m. Lublina. Ludzie złej woli korzystają z najmniejszych pozorów, aby osłabić obronną postawę ludności przez sianie fałszywych pogłosek i pobudzania do nastroju panicznego.

OBYWATELE! Niema mowy o jakiejś krytycznej sytuacji Lublina. Wszyscy winni trwać na stanowiskach i oddawać się spokojnie codziennej pracy, wytężając wszystkie siły w kierunku wzmocnienia kadrów walczącej Armji i zwiększenia zasięgu ochotniczego.

Spokój i wytrwanie winny być hasłem chwili bieżącej.

Wojewódzki Komitet Obrony Narodowej wzywa mieszkańców miasta Lublina do spokojnej oceny sytuacji na froncie i w kraju.

Dołóżmy starań, aby, unikając niczem nieusprawiedliwionej paniki, nie siać zamętu w masach, skłonnych za lada podmuchem do chwiejności i zwątpienia. W poczuciu odpowiedzialności za każdy krok nieopatrzny skupmy uwagę i wysiłki na wzmocnienie frontu wewnętrznego, pokładając całkowite zaufanie do władz, stojących na straży porządku i bezpieczeństwa publicznego.

Precz z tchórzostwem!
Jaknajwięcej spokoju i wytrwania!

Wojewódzki Komitet
Obrony Narodowej w Lublinie.

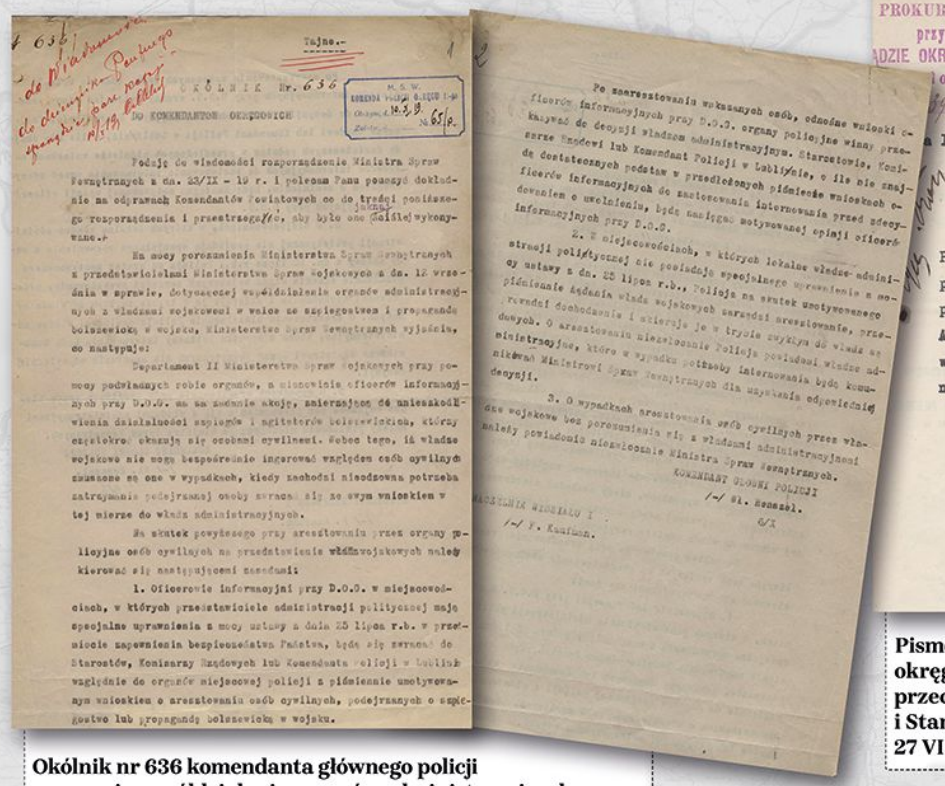
Odezwa Wojewódzkiego Komitetu Obrony Narodowej w Lublinie do ludności miasta Lublina, 1920 r.

AGITACJA I PROPAGANDA BOLSZEWICKA 1919–1920

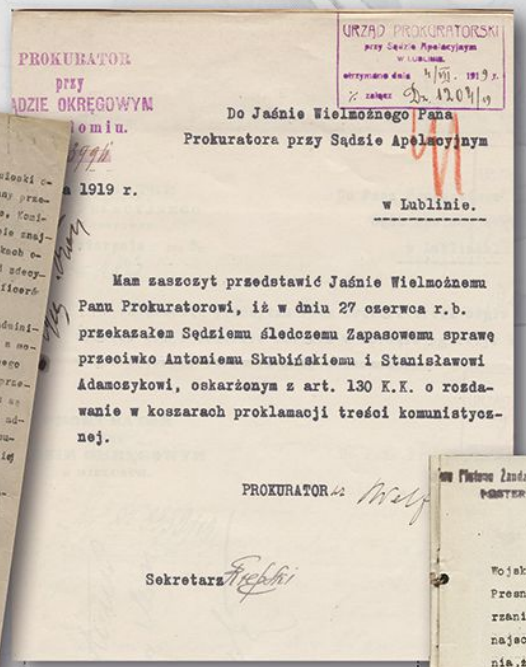

Aby osłabić wolę walki w polskim społeczeństwie, bolszewicy prowadzili szeroko zakrojoną akcję propagandową. Próbowano wywołać konflikt wewnętrzny na gruncie klasowym i doprowadzić do wybuchu powstania ludowego na tyłach polskiej armii.

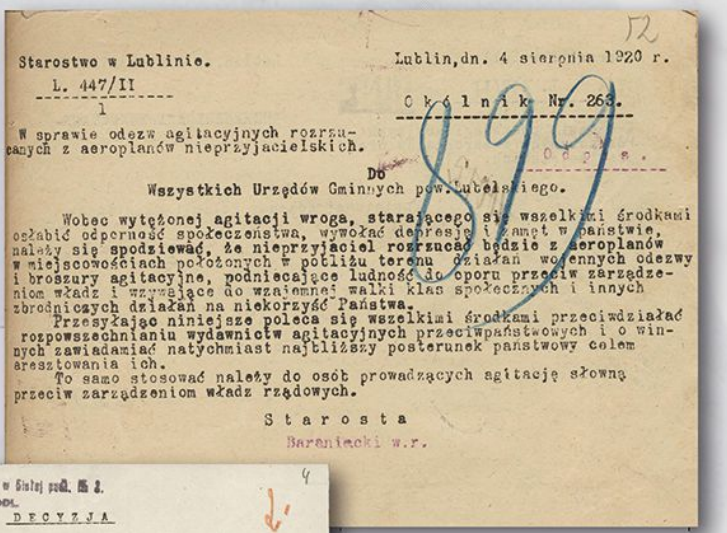
Szczególnie silna agitacja miała miejsce na terenie województwa lubelskiego. W działania te zaangażowana była Komunistyczna Partia Polski, wzywająca do przyjmowania żołnierzy Armii Czerwonej i bratania się z nimi. Taka działalność była mocno piętnowana i zwalczana. Z jednej strony Wojewódzki Komitet Obrony Narodowej prowadził własne działania propagandowe, z drugiej policja aresztowała wyjątkowo aktywnych agitatorów, którym groziły kary w postaci grzywny, aresztu, więzienia a nawet kara śmierci.

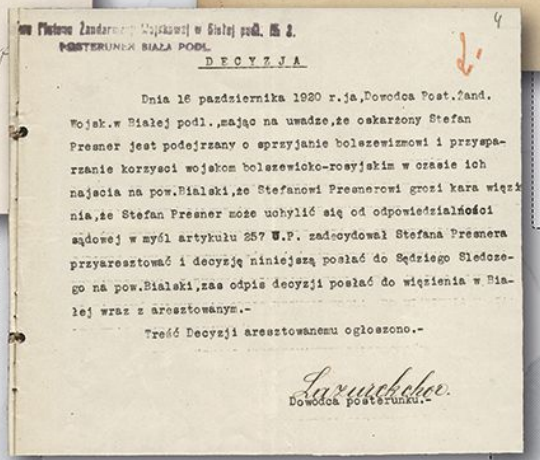
Okólnik nr 636 komendanta głównego policji w sprawie współdziałania organów administracyjnych z władzami wojskowymi w walce ze szpiegostwem i propagandą bolszewicką w wojsku, Warszawa 10 X 1919 r.

Pismo prokuratora przy sądzie okręgowym w Radomiu w sprawie przeciwko Antoniemu Skubińskiemu i Stanisławowi Adamczykowi, 27 VI 1919 r.

Okólnik nr 263 starosty lubelskiego w sprawie odezw agitacyjnych rozrzucanych z aeroplanów nieprzyjacielskich, Lublin 4 VIII 1920 r.

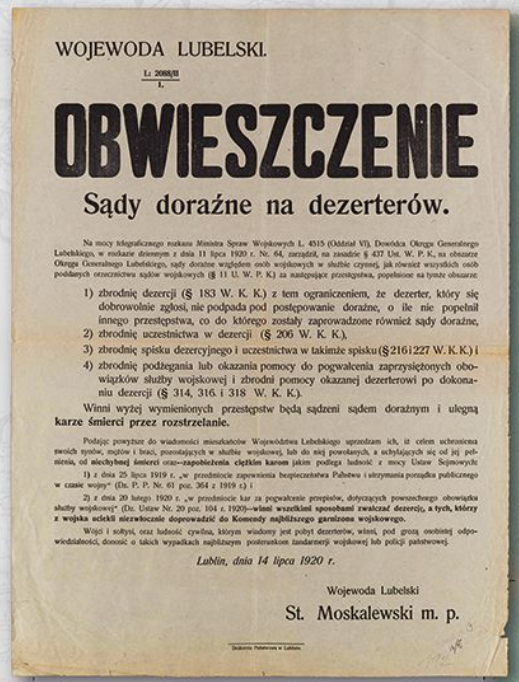
Decyzja o areszcie dla Stefana Presnera, oskarżonego o sprzyjanie bolszewizmowi

WALKA Z DEZERCJĄ W WOJSKU POLSKIM

Zjawiskiem wywołanym w dużej mierze przez propagandę bolszewicką była dezercja wśród polskich żołnierzy. Armia w sporej części składała się z ludności chłopskiej, na którą najsilniej oddziaływały hasła antywojenne. Dezerterzy swoim postępowaniem podważali sens werbunku a tym samym negatywnie wpływali na akcję związaną z poborem ochotniczym. Przyjmuje się, że od grudnia 1919 r. do stycznia 1920 r. na 7000 żołnierzy, swoje jednostki porzuciło 265.

Podobnie jak agitacja bolszewicka dezercja była ostro piętnowana i zwalczana. Na terenie województwa lubelskiego dezerterów wyłapywała policja państwowa lub żandarmeria, a następnie skazywano ich na karę śmierci przez rozstrzelanie. Kara dotyczyła nie tylko dezercji bezpośredniej, ale również współuczestnictwa i pomocy dezerterowi, zawiązania „spisku dezercyjnego" oraz podżegania do dezercji. Takie informacje możemy odnaleźć w obwieszczeniu wojewody lubelskiego z 14 VII 1920 r.

WOJEWODA LUBELSKI.

Lr 2088/II
I.

OBWIESZCZENIE

Sądy doraźne na dezerterów.

Na mocy telegraficznego rozkazu Ministra Spraw Wojskowych L. 4515 (Oddział VI), Dowódca Okręgu Generalnego Lubelskiego, w miejsce dotychczasowych, z dnia 11 lipca 1920 r. Nr. 64, zarządził, na zasadzie § 437 Ust. W. P. K., na obszarze Okręgu Generalnego Lubelskiego, sądy doraźne względem osób wojskowych w służbie czynnej, jak również wszystkich osób podległych orzecznictwu sądów wojskowych (§ 11 U. W. P. K.) za następujące przestępstwa, popełnione na tymże obszarze:

1) zbrodnię dezercji (§ 183 W. K. K.) z tem ograniczeniem, że dezerter, który się dobrowolnie zgłosi, nie podpada pod postępowanie doraźne, o ile nie popełnił innego przestępstwa, co do którego zostały zaprowadzone również sądy doraźne,
2) zbrodnię uczestnictwa w dezercji (§ 206 W. K. K.),
3) zbrodnię spisku dezercyjnego i uczestnictwa w takimże spisku (§ 216 i 227 W. K. K.) i
4) zbrodnię podżegania lub okazania pomocy do pogwałcenia zaprzysiężonych obowiązków służby wojskowej i zbrodni pomocy okazanej dezerterowi po dokonaniu dezercji (§ 314, 316. i 318 W. K. K.).

Winni wyżej wymienionych przestępstw będą sądzeni sądem doraźnym i ulegną **karze śmierci przez rozstrzelanie.**

Podając powyższe do wiadomości mieszkańców Województwa Lubelskiego upraszam ich, iż celem uchronienia swoich synów, mężów i braci, pozostających w służbie wojskowej, lub do niej powołanych, a uchylających się od jej pełnienia, od **niechybnej śmierci** oraz—**zapobieżenia ciężkim karom** jakim podlega ludność z mocy Ustaw Sejmowych:

1) z dnia 25 lipca 1919 r. „w przedmiocie zapewnienia bezpieczeństwa Państwu i utrzymania porządku publicznego w czasie wojny" (Dz. P. P. Nr. 61 poz. 364 z 1919 r.) i

2) z dnia 20 lutego 1920 r. „w przedmiocie kar za pogwałcenie przepisów, dotyczących powszechnego obowiązku służby wojskowej" (Dz. Ustaw Nr. 20 poz. 104 z 1920)—**winni wszelkimi sposobami zwalczać dezercję, a tych, którzy z wojska uciekli niezwłocznie doprowadzić do Komendy najbliższego garnizonu wojskowego.**

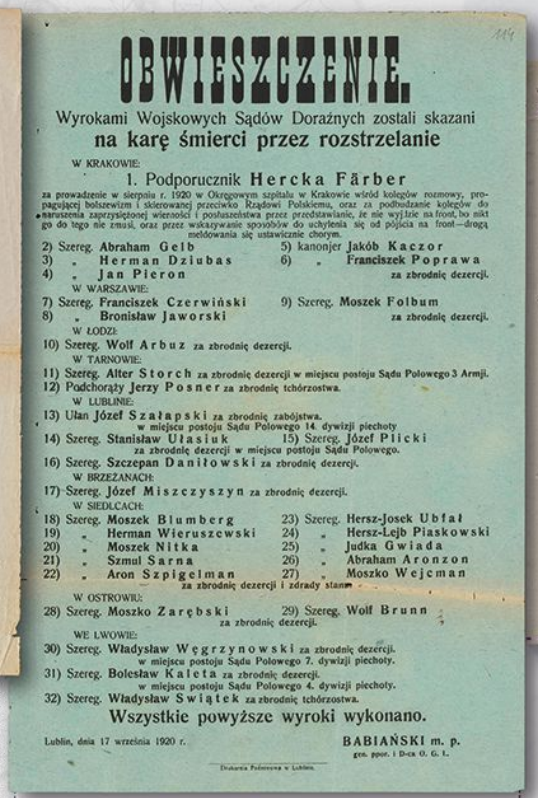
Wójt i sołtysi, oraz ludność cywilna, którym wiadomy jest pobyt dezerterów, winni, pod groźą osobistej odpowiedzialności, donosić o takich wypadkach najbliższym posterunkom żandarmerji wojskowej lub policji państwowej.

Lublin, dnia 14 lipca 1920 r.

Wojewoda Lubelski
St. Moskalewski m. p.

Drukarnia Państwowa w Lublinie.

Obwieszczenie wojewody lubelskiego w sprawie sądów doraźnych dla dezerterów, Lublin 14 VII 1920 r., Drukarnia Państwowa w Lublinie

OBWIESZCZENIE.

Wyrokami Wojskowych Sądów Doraźnych zostali skazani
na karę śmierci przez rozstrzelanie

W KRAKOWIE:
1. Podporucznik **Hercka Färber**
za prowadzenie w sierpniu r. 1920 w Okręgowym szpitalu w Krakowie wśród kolegów rozmowy, propagującej bolszewizm i skierowanej przeciwko Rządowi Polskiemu, oraz za podbudzanie kolegów do naruszenia zaprzysiężonej wierności i posłuszeństwa przez przedstawianie, że nie wyjdzie na front, bo nikt go do tego nie zmusi, oraz przez wskazywanie sposobów do uchylenia się od pójścia na front—drogą meldowania się ustawicznie chorym.

2) Szereg. **Abraham Gelb** 5) kanonjer **Jakób Kaczor**
3) „ **Herman Dziubas** 6) „ **Franciszek Poprawa**
4) „ **Jan Pieron** za zbrodnię dezercji.

W WARSZAWIE:
7) Szereg. **Franciszek Czerwiński** 9) Szereg. **Moszek Folbum**
8) „ **Bronisław Jaworski** za zbrodnię dezercji.

W ŁODZI:
10) Szereg. **Wolf Arbuz** za zbrodnię dezercji.

W TARNOWIE:
11) Szereg. **Alter Storch** za zbrodnię dezercji w miejscu postoju Sądu Polowego 3 Armji.
12) Podchorąży **Jerzy Posner** za zbrodnię tchórzostwa.

W LUBLINIE:
13) Ułan **Józef Szałapski** za zbrodnię zabójstwa.
w miejscu postoju Sądu Polowego 14. dywizji piechoty
14) Szereg. **Stanisław Ułasiuk** 15) Szereg. **Józef Plicki**
za zbrodnię dezercji w miejscu postoju Sądu Polowego.
16) Szereg. **Szczepan Daniłowski** za zbrodnię dezercji.

W BRZEŻANACH:
17) Szereg. **Józef Miszczyszyn** za zbrodnię dezercji.

W SIEDLCACH:
18) Szereg. **Moszek Blumberg** 23) Szereg. **Hersz-Josek Ubfał**
19) „ **Herman Wieruszewski** 24) „ **Hersz-Lejb Piaskowski**
20) „ **Moszek Nitka** 25) „ **Judka Gwiada**
21) „ **Szmul Sarna** 26) „ **Abraham Aronzon**
22) „ **Aron Szpigelman** 27) „ **Moszko Wejcman**
za zbrodnię dezercji i zdrady stanu.

W OSTROWIU:
28) Szereg. **Moszko Zarębski** 29) Szereg. **Wolf Brunn**
za zbrodnię dezercji.

WE LWOWIE:
30) Szereg. **Władysław Węgrzynowski** za zbrodnię dezercji.
w miejscu postoju Sądu Polowego 7. dywizji piechoty.
31) Szereg. **Bolesław Kaleta** za zbrodnię dezercji.
w miejscu postoju Sądu Polowego 4. dywizji piechoty.
32) Szereg. **Władysław Świątek** za zbrodnię tchórzostwa.

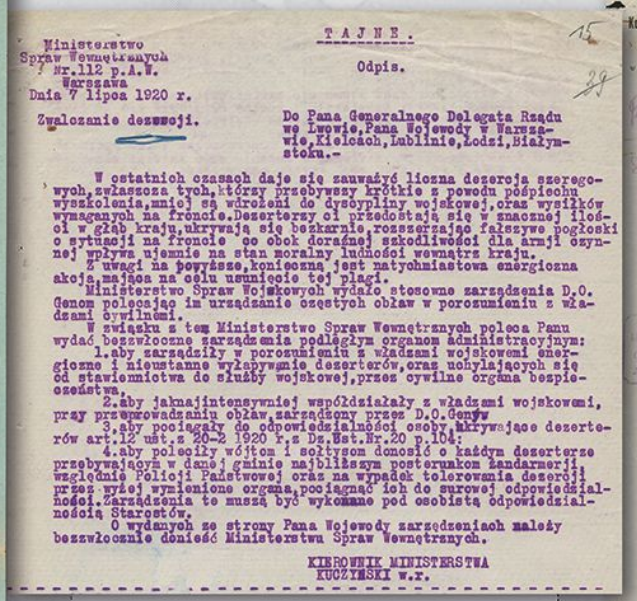
Wszystkie powyższe wyroki wykonano.

Lublin, dnia 17 września 1920 r.

BABIAŃSKI m. p.
gen. ppor. i D-ca O. G. I.

Drukarnia Państwowa w Lublinie.

Obwieszczenie o wyrokach śmierci wydanych przez wojskowe sądy doraźne, Lublin 17 IX 1920 r., Drukarnia Państwowa w Lublinie

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
Nr.112 p.A.W.
Warszawa
Dnia 7 lipca 1920 r.

Zwalczanie dezercji.

TAJNE.

Odpis.

Do Pana Generalnego Delegata Rządu we Lwowie, Pana Wojewody w Warszawie, Kielcach, Lublinie, Łodzi, Białymstoku.-

W ostatnich czasach daje się zauważyć liczna dezercja szeregowych, zwłaszcza tych, którzy przebywszy krótkie z powodu pośpiechu wyszkolenia, mniej są wirożeni do dyscypliny wojskowej, oraz wysiłków wymaganych na froncie. Dezerterzy ci przedostają się w znacznej ilości w głąb kraju, ukrywają się bezkarnie, rozszerzając fałszywe pogłoski o sytuacji na froncie co obok doraźnej szkodliwości dla armji czynnej wpływa ujemnie na stan moralny ludności wewnątrz kraju.

Z uwagi na powyższe, konieczną jest natychmiastowa energiczna akcja, mająca na celu usunięcie tej plagi.

Ministerstwo Spraw Wojskowych wydało stosowne zarządzenia D.O. Genom polecając im urządzanie częstych obław w porozumieniu z władzami cywilnemi.

W związku z tem Ministerstwo Spraw Wewnętrznych poleca Panu wydać bezzwłoczne zarządzenia podległym organom administracyjnym:

1. aby zarządziły w porozumieniu z władzami wojskowemi energiczne i nieustanne wyłapywanie dezerterów, oraz uchylających się od stawiennictwa do służby wojskowej, przez cywilne organa bezpieczeństwa.

2. aby jaknajintensywniej współdziałały z władzami wojskowemi, przy przeprowadzaniu obław, zarządzonych przez D.O. Genów

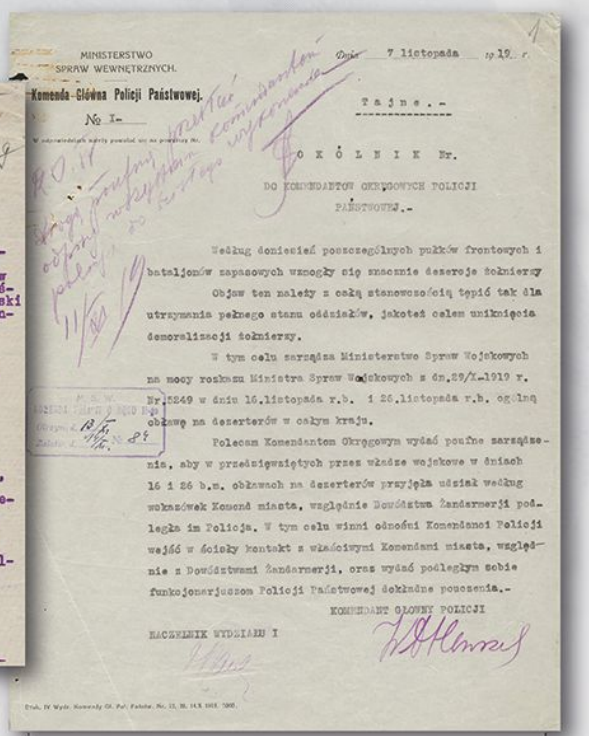
3. aby pociągały do odpowiedzialności osoby, ukrywające dezerterów art. 12 ust. 2 do 2 1920 r. z Dz. Ust. Nr. 20 p. 104.

4. aby polecały wójtom i sołtysom donosić o każdym dezerterze przebywającym w danej gminie najbliższym posterunkom żandarmerji względnie Policji Państwowej oraz na wypadek tolerowania dezercji przez wyżej wymienione organa, pociągnąć ich do surowej odpowiedzialności. Zarządzenia te muszą być wykonane pod osobistą odpowiedzialnością Starostów.

O wydanych ze strony Pana Wojewody zarządzeniach należy bezzwłocznie donieść Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.

KIEROWNIK MINISTERSTWA
KUCZYŃSKI w.r.

Pismo Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie zwalczania dezercji, Warszawa 7 VII 1920 r.

MINISTERSTWO
SPRAW WEWNĘTRZNYCH.
Komenda Główna Policji Państwowej.
№ I-

Dnia 7 listopada 19 19 r.

Tajne.-

O K Ó Ł N I K Nr.

DO KOMENDANTÓW OKRĘGOWYCH POLICJI PAŃSTWOWEJ.-

Według doniesień poszczególnych pułków frontowych i batalionów zapasowych wzrosły się znacznie dezercje żołnierzy. Objaw ten należy z całą stanowczością tępić tak dla utrzymania pełnego stanu oddziałów, jakoteż celem uniknięcia demoralizacji żołnierzy.

W tym celu zarządza Ministerstwo Spraw Wojskowych na mocy rozkazu Ministra Spraw Wojskowych z dn. 29/X.1919 r. Nr. 5249 w dniu 16. listopada r.b. i 26. listopada r.b. ogólną obławę na dezerterów w całym kraju.

Polecam Komendantom Okręgowym wydać poufne zarządzenia, aby w przedwiązanych przez władze wojskowe w dniach 16 i 26 b.m. obławach na dezerterów przyjęła udział według wskazówek Komend miasta, względnie Dowództwa Żandarmerji podległa im Policja. W tym celu winni odnośni Komendanci Policji wejść w ścisły kontakt z właściwymi Komendami miasta, względnie z Dowództwami Żandarmerji, oraz wydać podległym sobie funkcjonarjuszom Policji Państwowej dokładne pouczenia.-

KOMENDANT GŁÓWNY POLICJI

NACZELNIK WYDZIAŁU I

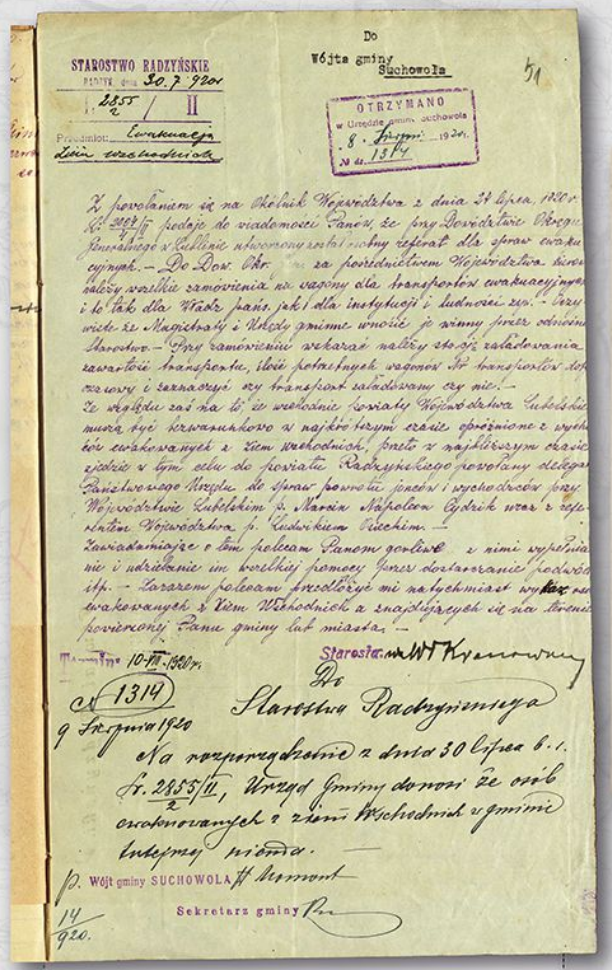
Okólnik komendanta głównego policji informujący o zarządzeniu ogólnej obławy na dezerterów w całym kraju, Warszawa 7 XI 1919 r.

EWAKUACJA WŁADZ, URZĘDÓW I LUDNOŚCI LUBELSZCZYZNY

Strach przed przemarszem wojska bolszewickiego i związane z nim grabieże oraz zniszczenia spowodowały masową ewakuację instytucji publicznych, ośrodków władzy oraz uciekającej przed wojną ludności. Masowe uchodźstwo wywoływało szereg problemów logistycznych i społecznych. Napływające do Lublina grupy ludności spotykały się z nieprzychylnymi reakcjami lokalnej społeczności, która musiała zmagać się ze wzrostem przestępczości i spekulacją cenami.

Fale uchodźców zmieniały się w zależności od sytuacji na froncie i zbliżania się Armii Czerwonej. Zjawisko starała się kontrolować policja państwowa, prowadząc ewidencję przybywających osób, zarówno Polaków jak i obcokrajowców oraz eskortując przemieszczające się grupy uciekinierów.

STAROSTWO RADZYŃSKIE
Radzyń dnia 30.7.1920
L. 2855/II
Przedmiot: Ewakuacja
Dnia wschodnia

Do
Wójta gminy Suchowola

OTRZYMANO
w Urzędzie gmin. Suchowola
dnia 8. Sierp. 1920
№ 1314

Z powołaniem się na Okólnik Województwa z dnia 21 lipca 1920 r. L. 2855/II podaje do wiadomości Panów, że przy Dowództwie Okręgu Generalnego w Lublinie utworzony został osobny referat dla spraw ewakuacyjnych. – Do Dow. Okr. za pośrednictwem Województwa zanosić należy wszelkie zamówienia na wagony dla transportów ewakuacyjnych i to tak dla Władz państ. jak i dla instytucji i ludności cyw. – Przy wnioskach ze Magistratu i Urzędu gminnego winno się zaznaczyć, ilość potrzebnych wagonów do transportów dobytku cz. i zaznaczyć czy transport załadowany czy nie. –
Ze względu zaś na to, że wszelkie zasoby Województwa Lubelskiego muszą być bezwarunkowo w najkrótszym czasie opróżnione z wszelkich ewakuowanych z nim wschodnich, proszę w najkrótszym czasie zjechać w tym celu do powiatu Radzyńskiego pozostały delegat Państwowego Urzędu do spraw powrotu jeńców i wychodźców przy Województwie Lubelskim p. Narcyz Napoleon Cydrik wraz z reprezentantem Województwa p. Ludwikiem Riechim. –
Zawiadamiając o tem polecam Panom gorliwe z nimi współdziałanie i udzielanie im wszelkiej pomocy przy dostarczaniu środków itp. – Zarazem polecam szczególnej mi natychmiast wykaz ewakuowanych z nim Wschodnich a znajdujących się na terenie powierzonej Panu gminy lub miasta. –

Starosta: /-/ Krzanowski

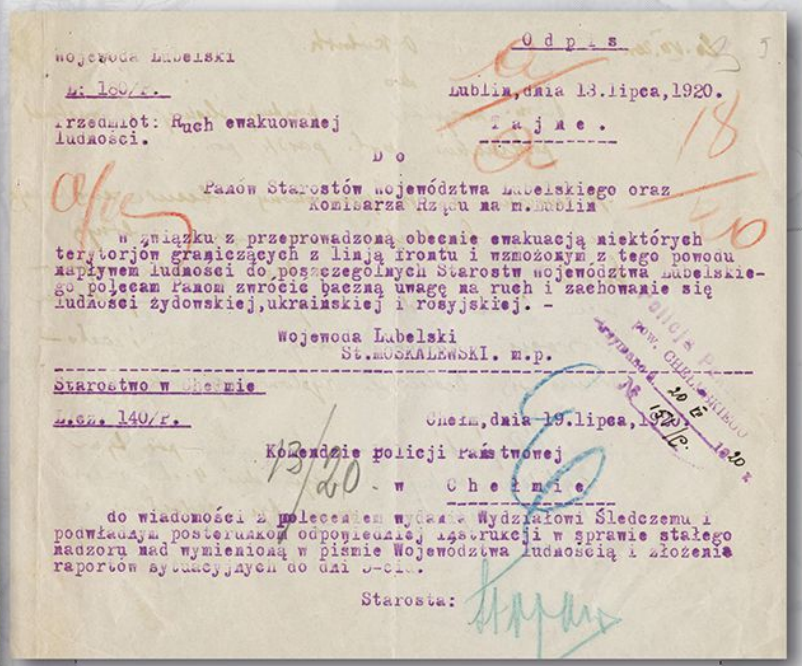
Do
Starostwa Radzyńskiego

№ 1314
9 Sierpnia 1920

Na rozporządzenie z dnia 30 lipca b.r. Nr. 2855/II, Urząd Gminy donosi że osób ewakuowanych z ziem Wschodnich w gminie tutejszej niema. –

p. Wójt gminy SUCHOWOLA /-/ Szymont
Sekretarz gminy /-/
14/920.

Pismo starosty radzyńskiego dotyczące ewakuacji terenów objętych działaniami wojennymi, Radzyń 30 VII 1920 r.

Odpis

Wojewoda Lubelski
L. 100/r.
Lublin, dnia 13. lipca, 1920.

Przedmiot: Ruch ewakuowanej ludności.
Tajne.

Do
Panów Starostów województwa Lubelskiego oraz Komisarza Rządu na m. Lublin

W związku z przeprowadzoną obecnie ewakuacją niektórych terytorjów graniczących z linją frontu i wzmożonym z tego powodu napływem ludności do poszczególnych Starostw województwa Lubelskiego polecam Panom zwrócić baczną uwagę na ruch i zachowanie się ludności żydowskiej, ukraińskiej i rosyjskiej. –

Wojewoda Lubelski
St. MOSKALEWSKI. m.p.

Starostwo w Chełmie
L. Sp. 140/r.
Chełm, dnia 19. lipca, 1920 r.

Komendzie policji państwowej
w Chełmie

do wiadomości z poleceniem wydania Wydziałowi Śledczemu i podwładnym posterunkom odpowiedniej instrukcji w sprawie stałego nadzoru nad wymienioną w piśmie Województwa ludnością i złożenia raportów sytuacyjnych do dnia 5-ego.

Starosta:

Pismo wojewody lubelskiego w sprawie kontroli ruchu ludności żydowskiej, ukraińskiej i rosyjskiej podczas ewakuacji terenów przyfrontowych, Lublin 13 VII 1920 r.

M. S. W.
KOMENDA
POLICJI PAŃSTWOWEJ
w Powiecie Chełmskiego

KARTA SŁUŻBOWA.

Przodownik Kluczyk ..... jest Komendantem taboru ewakuacyjnego i eskorty policji Państwowej powiatu Chełmskiego, składającej z 8 posterunków.

Tabor prowadzi w kierunku Puław.

Uprasza się wszelkie władze o udzielenie pomocy.-

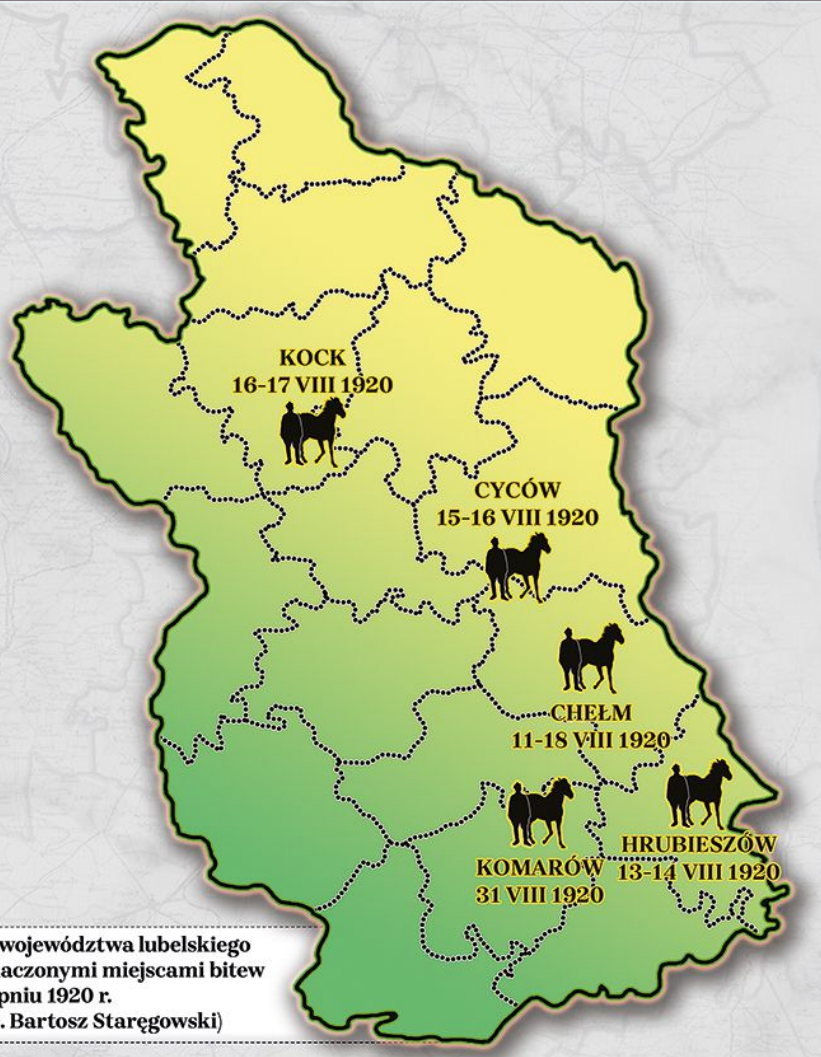
Komendant Policji Państwowej
powiatu Chełmskiego

Karta służbowa przodownika Kluczyka, Chełm 6 VIII 1920 r.

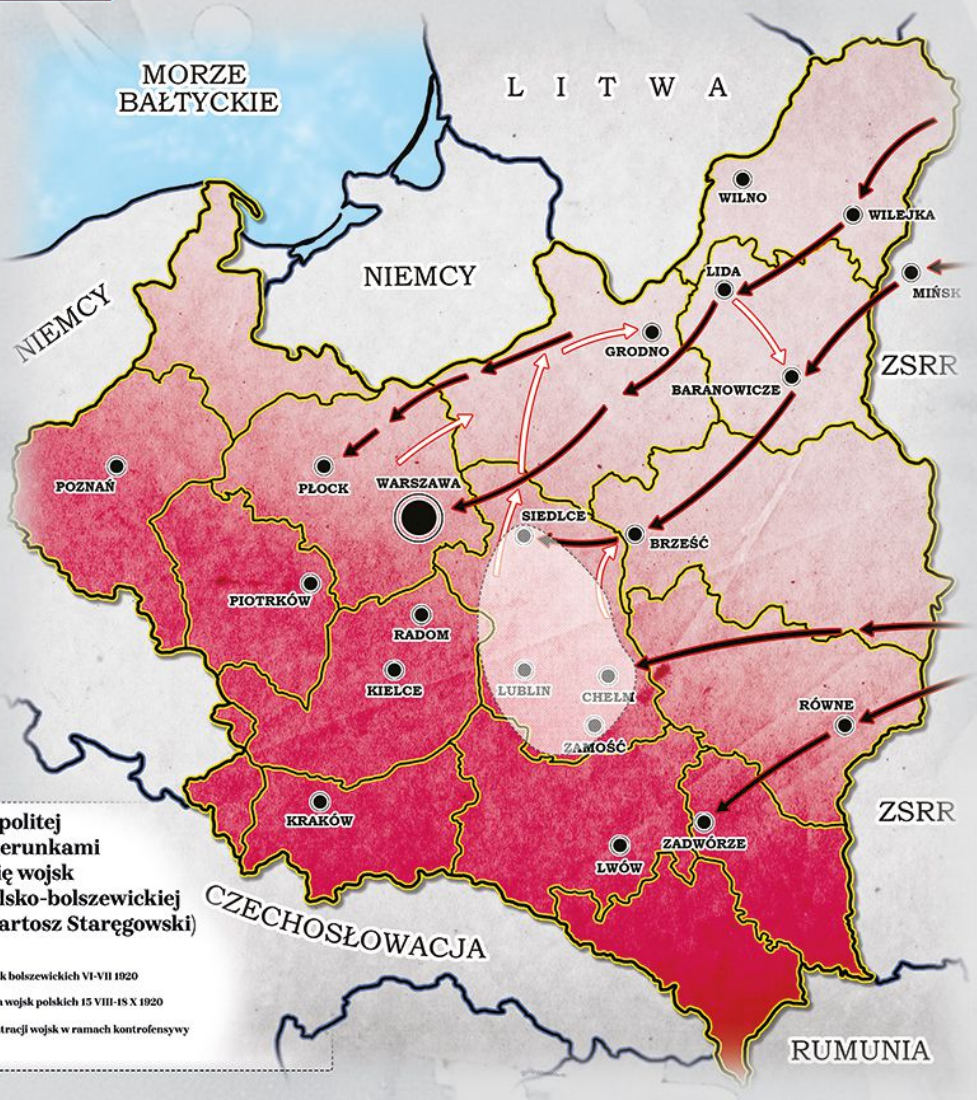
SIERPIEŃ 1920 ROKU NA LUBELSZCZYŹNIE

W sierpniu 1920 r., w wyniku zmasowanego ataku bolszewików, ich armia stanęła pod Warszawą, planując szybkie zdobycie stolicy Polski. Aby odciążyć oblężoną Warszawę, marszałek Józef Piłsudski i generał Tadeusz Rozwadowski podjęli decyzję o przeprowadzeniu kontrofensywy znad rzeki Wieprz, uderzając na tyły Armii Czerwonej. Grupą uderzeniową dowodził Edward Rydz-Śmigły. Większość działań operacyjnych związanych z przeprowadzeniem tego planu miała miejsce na Lubelszczyźnie. Stoczono tu wiele istotnych walk m.in. pod Kockiem, Cycowem, Chełmem, Hrubieszowem a 31 sierpnia pod Komarowem. Była to największa bitwa kawaleryjska wojny polsko-bolszewickiej, zakończona sukcesem Polaków i pobiciem osławionej I Armii Konnej Siemiona Budionnego. Kontrofensywa powiodła się, a słabnąca Armia Czerwona rozpoczęła odwrót, kończąc tym samym swoją ofensywę.

Mapa województwa lubelskiego
z zaznaczonymi miejscami bitew
w sierpniu 1920 r.
(oprac. Bartosz Staręgowski)

Mapa II Rzeczypospolitej
z zaznaczonymi kierunkami
przemieszczania się wojsk
w okresie wojny polsko-bolszewickiej
1919-1921 (oprac. Bartosz Staręgowski)
LEGENDA:

Ofensywa wojsk bolszewickich VI-VII 1920

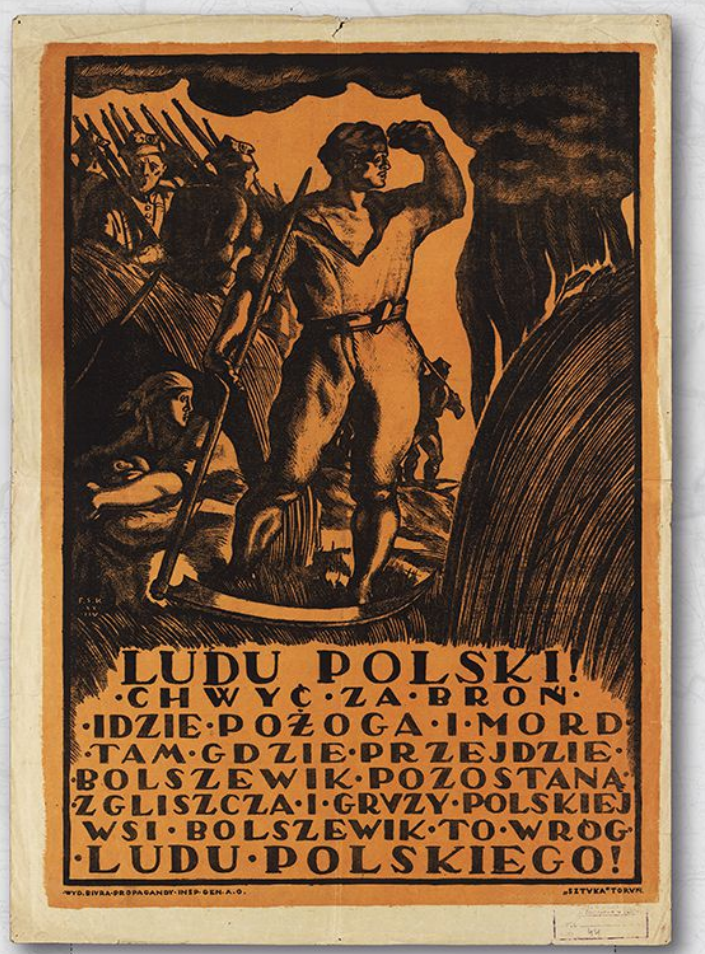
Kontrofensywa wojsk polskich 15 VIII-18 X 1920

Obszar koncentracji wojsk w ramach kontrofensywy znad Wieprza

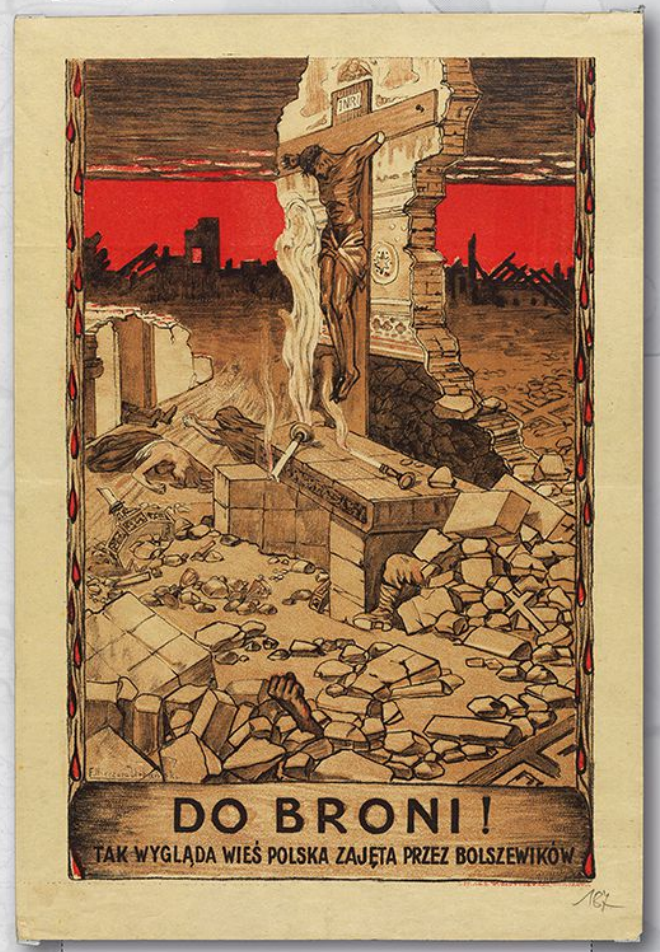
POLSKA AKCJA PROPAGANDOWA

Aby poprawić nastroje społeczne i zmobilizować ludność do walki, w miastach rozwieszano propagandowe afisze oraz plakaty. Ich treść miała taką formę by trafić możliwie do jak najszerszego grona odbiorców i wywołać określone reakcje.

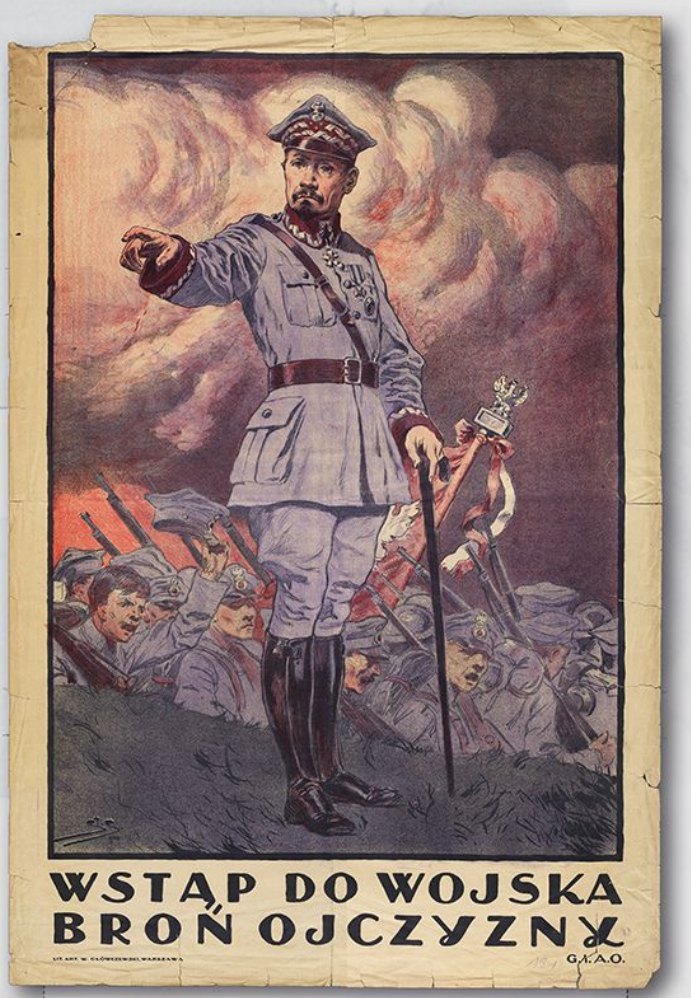
Formy przekazu mobilizującego mieszkańców były bardzo zróżnicowane. Niektóre nastawione na przekazywanie bodźców pozytywnych mobilizowały do zaciągu i walki, inne ukazywały negatywne skutki działań wojsk bolszewickich i bierności społecznej oraz przedstawiały bolszewika w roli agresora i oprawcy, przybierającego odrażającą, wręcz karykaturalną postać. Plakaty i afisze miały oddziaływać na ludzką podświadomość i zachęcać do większej aktywności w obronie państwa.

Plakat propagandowy „Ludu polski chwyć za broń!", sygnowane F. S. (Felicjan Szczęsny-Kowarski), 1920 r., Zakład Graficzny „Sztuka" w Toruniu

Plakat propagandowy „Do broni! Tak wygląda wieś polska zajęta przez bolszewików", Franciszek Nieczuja-Urbański, 1920 r., Litografia Artystyczna W. Główczewskiego w Warszawie

Plakat propagandowy „Wstąp do wojska! Broń Ojczyzny!", Stanisław Sawiczewski, 1920 r., Litografia Artystyczna W. Główczewskiego w Warszawie

POLSKA AKCJA PROPAGANDOWA

W polską akcję propagandową zaangażowani byli najwybitniejsi przedstawiciele polskiej kultury. Można wymienić powszechnie znanych oraz cenionych pisarzy i poetów w osobach Stefana Żeromskiego, Melchiora Wańkowicza, Kornela Makuszyńskiego czy Leopolda Staffa. Szczególnie duży wkład w akcję propagandową wnieśli artyści-plastycy tacy jak Władysław Skoczylas, Józef i Kamil Mackiewiczowie, Edmund Bartłomiejczyk, Jerzy Kossak, Jan Woroniecki, Fryderyk Putsch, Kazimierz Puchwalski, Władysław Teodor Benda, Felicjan Szczęsny-Kowarski i wielu, wielu innych.

Plakat propagandowy „Wróg u granic Ojczyzny! Wstępujcie do armii Ochotniczej!", 1920 r., Litografia Artystyczna W. Główczewskiego w Warszawie

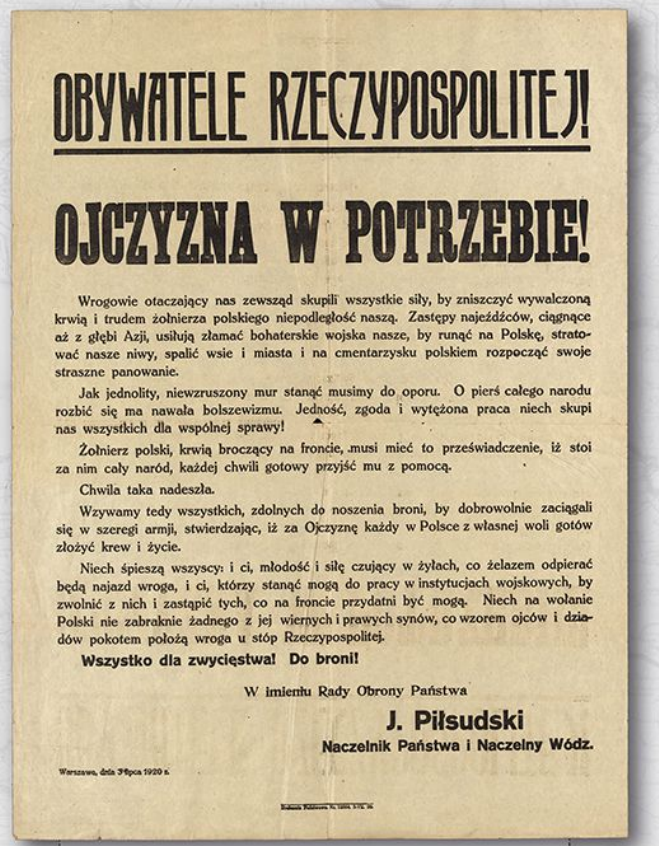
Plakat propagandowy „Bij Bolszewika", 1919 r., Zakład Litograficzno-artstyczny Adolf Hegedüs

Plakat propagandowy „Broń twej ojczyzny, rodziny i chaty!", 1920 r., Drukarnia Literacka w Warszawie

POLSKA AKCJA PROPAGANDOWA

OBYWATELE RZECZYPOSPOLITEJ!

OJCZYZNA W POTRZEBIE!

Wrogowie otaczający nas zewsząd skupili wszystkie siły, by zniszczyć wywalczoną krwią i trudem żołnierza polskiego niepodległość naszą. Zastępy najeźdźców, ciągnące aż z głębi Azji, usiłują złamać bohaterskie wojska nasze, by runąć na Polskę, stratować nasze niwy, spalić wsie i miasta i na cmentarzysku polskiem rozpocząć swoje straszne panowanie.

Jak jednolity, niewzruszony mur stanąć musimy do oporu. O pierś całego narodu rozbić się ma nawała bolszewizmu. Jedność, zgoda i wytężona praca niech skupi nas wszystkich dla wspólnej sprawy!

Żołnierz polski, krwią broczący na froncie, musi mieć to przeświadczenie, iż stoi za nim cały naród, każdej chwili gotowy przyjść mu z pomocą.

Chwila taka nadeszła.

Wzywamy tedy wszystkich, zdolnych do noszenia broni, by dobrowolnie zaciągali się w szeregi armji, stwierdzając, iż za Ojczyznę każdy w Polsce z własnej woli gotów złożyć krew i życie.

Niech śpieszą wszyscy: i ci, młodość i siłę czujący w żyłach, co żelazem odpierać będą najazd wroga, i ci, którzy stanąć mogą do pracy w instytucjach wojskowych, by zwolnić z nich i zastąpić tych, co na froncie przydatni być mogą. Niech na wołanie Polski nie zabraknie żadnego z jej wiernych i prawych synów, co wzorem ojców i dziadów pokotem położą wroga u stóp Rzeczypospolitej.

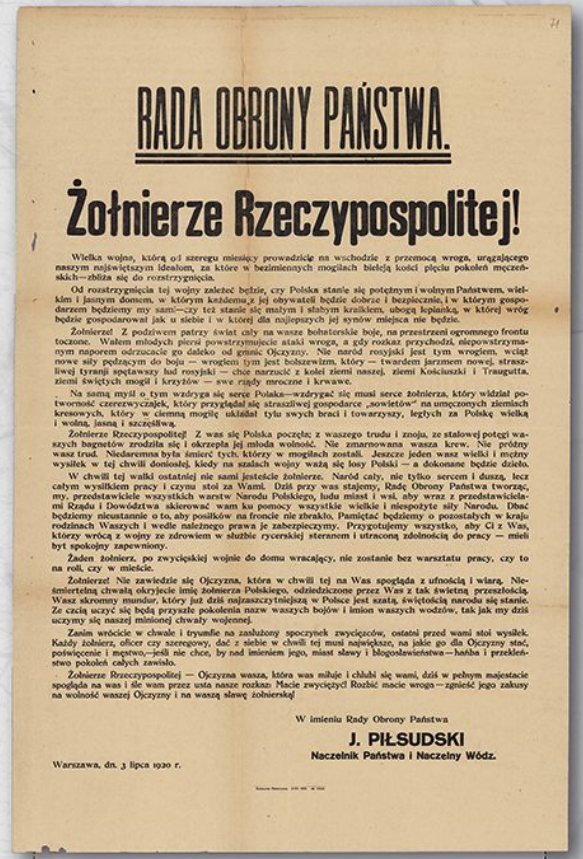
Wszystko dla zwycięstwa! Do broni!

W imieniu Rady Obrony Państwa

J. Piłsudski
Naczelnik Państwa i Naczelny Wódz.

Warszawa, dnia 3 lipca 1920 r.

Odezwa Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza Józefa Piłsudskiego „Obywatele Rzeczypospolitej! Ojczyzna w potrzebie!" dotycząca dobrowolnego zaciągu w szeregi armii, Warszawa 3 VII 1920 r., Drukarnia Państwowa w Warszawie

RADA OBRONY PAŃSTWA.

Żołnierze Rzeczypospolitej!

Wielka wojna, którą od szeregu miesięcy prowadzicie na wschodzie z przemocą wroga, urągającego naszym najświętszym ideałom, za które w bezimiennych mogiłach bieleją kości pięciu pokoleń męczeńskich—zbliża się do rozstrzygnięcia.

Od rozstrzygnięcia tej wojny zależeć będzie, czy Polska stanie się potężnym i wolnym Państwem, wielkim i jasnym domem, w którym każdemu z jej obywateli będzie dobrze i bezpiecznie, i w którym gospodarzem będziemy my sami:—czy też stanie się małym i słabym kraikiem, ubogą kolonją, w której wróg będzie gospodarował jak u siebie i w której dla najlepszych jej synów miejsca nie będzie.

Żołnierze! Z podziwem patrzy świat cały na wasze bohaterskie boje, na przestrzeni ogromnego frontu toczone. Wałem młodych piersi powstrzymujecie ataki wroga, a gdy rozkaz przychodzi, niepowstrzymanym naporem odrzucacie go daleko od granic Ojczyzny. Nie naród rosyjski jest tym wrogiem, wciąż nowe siły pędzącym do boju — wrogiem tym jest bolszewizm, który — twardem jarzmem nowej, straszliwej tyranji spętawszy lud rosyjski — chce narzucić z kolei ziemi naszej, ziemi Kościuszki i Traugutta, ziemi świętych mogił i krzyżów — swe rządy mroczne i krwawe.

Na samą myśl o tym wzdryga się serce Polaka—wzdrygać się musi serce żołnierza, który widział potworność czerezwyczajek, które przyglądał się straszliwej gospodarce „sowietów" na umęczonych ziemiach kresowych, który w ciemną mogiłę układał tylu swych braci i towarzyszy, ległych za Polskę wielką i wolną, jasną i szczęśliwą.

Żołnierze Rzeczypospolitej! Z was się Polska poczęła; z waszego trudu i znoju, ze stalowej potęgi waszych bagnetów zrodziła się i okrzepła jej młoda wolność. Nie zmarnowana wasza krew. Nie próżny wasz trud. Niedaremna była śmierć tych, którzy w mogiłach zostali. Jeszcze jeden wasz wielki i mężny wysiłek w tej chwili doniosłej, kiedy na szalach wojny ważą się losy Polski — a dokonane będzie dzieło.

W chwili tej walki ostatniej nie sami jesteście żołnierze. Naród cały, nie tylko sercem i duszą, lecz całym wysiłkiem pracy i czynu stoi za Wami. Dziś przy was stajemy, Radę Obrony Państwa tworząc, my, przedstawiciele wszystkich warstw Narodu Polskiego, ludu miast i wsi, aby wraz z przedstawicielami Rządu i Dowództwa skierować wam ku pomocy wszystkie wielkie i niespożyte siły Narodu. Dbać będziemy nieustannie o to, aby posiłków na froncie nie zbrakło. Pamiętać będziemy o pozostałych w kraju rodzinach Waszych i wedle należnego prawa je zabezpieczymy. Przygotujemy wszystko, aby Ci z Was, którzy wrócą z wojny ze zdrowiem w służbie rycerskiej sternem i utraconą zdolnością do pracy — mieli byt spokojny zapewniony.

Żaden żołnierz, po zwycięskiej wojnie do domu wracający, nie zostanie bez warsztatu pracy, czy to na roli, czy w mieście.

Żołnierze! Nie zawiedzie się Ojczyzna, która w chwili tej na Was spogląda z ufnością i wiarą. Nieśmiertelną chwałą okryjecie imię żołnierza Polskiego, odziedziczone przez Was z tak świetną przeszłością. Wasz skromny mundur, który już dziś najaszczytniejszą w Polsce jest szatą, świętością narodu się stanie. Ze czcią uczyć się będą przyszłe pokolenia nazw waszych bojów i imion waszych wodzów, tak jak my dziś uczymy się naszej minionej chwały wojennej.

Zanim wrócicie w chwale i tryumfie na zasłużony spoczynek zwycięzców, ostatni przed wami stoi wysiłek. Każdy żołnierz, oficer czy szeregowy, dać z siebie w chwili tej musi największe, na jakie go dla Ojczyzny stać, poświęcenie i męstwo,—jeśli nie chce, by nad imieniem jego, miast sławy i błogosławieństwa—hańba i przekleństwo pokoleń całych zawisło.

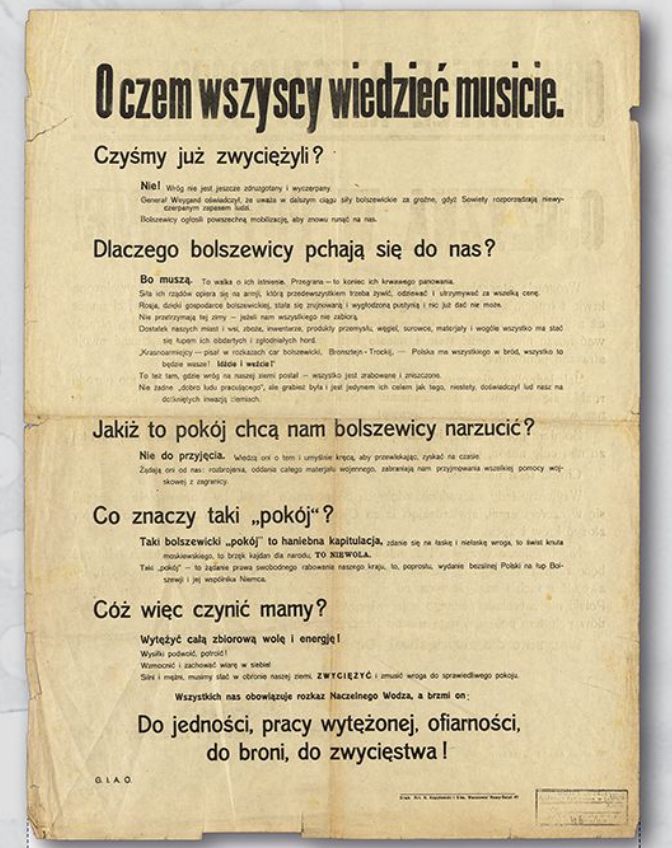
Żołnierze Rzeczypospolitej — Ojczyzna wasza, która was miłuje i chlubi się wami, dziś w pełnym majestacie spogląda na was i śle wam przez usta nasze rozkaz: Macie zwycięzcy! Rozbić macie wroga—zgnieść jego zalany na wolność waszej Ojczyzny i na waszą sławę żołnierską!

W imieniu Rady Obrony Państwa

J. PIŁSUDSKI
Naczelnik Państwa i Naczelny Wódz.

Warszawa, dn. 3 lipca 1920 r.

Odezwa Naczelnika Państwa i Naczelnego Wodza Józefa Piłsudskiego „Żołnierze Rzeczypospolitej!" wzywająca do obrony Ojczyzny, Warszawa 3 VII 1920 r., Drukarnia Państwowa w Warszawie

O czem wszyscy wiedzieć musicie.

Czyśmy już zwyciężyli?

Nie! Wróg nie jest jeszcze zdruzgotany i wyczerpany.
Generał Weygand oświadczył, że uważa w dalszym ciągu siły bolszewickie za groźne, gdyż Sowiety rozporządzają niewyczerpanym zapasem ludzi.
Bolszewicy ogłosili powszechną mobilizację, aby znowu runąć na nas.

Dlaczego bolszewicy pchają się do nas?

Bo muszą. To walka o ich istnienie. Przegrana — to koniec ich krwawego panowania.
Siła ich rządów opiera się na armji, którą przedewszystkiem trzeba żywić, odziewać i utrzymywać za wszelką cenę.
Rosja, dzięki gospodarce bolszewickiej, stała się znużowaną i wygłodzoną pustynią i nic już dać nie może.
Nie przetrzymają tej zimy — jeżeli nam wszystkiego nie zabiorą.
Dostatek naszych miast i wsi, zbiór, inwentarze, produkty przemysłu, węgiel, surowce, materjały i wogóle wszystko ma stać się łupem ich obdartych i zgłodniałych hord.
„Krasnoarmiejcy — pisał w rozkazach car bolszewicki, Bronsztejn - Trocki, — Polska ma wszystkiego w bród, wszystko to będzie wasze! **Idźcie i weźcie!**"
To też tam, gdzie wróg na naszej ziemi postał — wszystko jest zrabowane i zniszczone.
Nie żadne „dobro ludu pracującego", ale grabież była i jest jedynem ich celem jak tego, niestety, doświadczył lud nasz na dotkniętych inwazją ziemiach.

Jakiż to pokój chcą nam bolszewicy narzucić?

Nie do przyjęcia. Władcy ich o tem i umyślnie krzyczą, aby przewlekając, zyskać na czasie.
Żądają oni od nas: rozbrojenia, oddania całego materjału wojennego, zabraniają nam przyjmowania wszelkiej pomocy wojskowej z zagranicy.

Co znaczy taki „pokój"?

Taki bolszewicki „pokój" to haniebna kapitulacja, zdanie się na łaskę i nielaskę wroga, to świat knuta moskiewskiego, to brzęk kajdan dla narodu, **TO NIEWOLA.**
Taki „pokój" — to jaskrawe prawa swobodnego rabowania naszego kraju, to, poprostu, wydanie bezsilnej Polski na łup Bolszewji i jej wspólnika Niemca.

Cóż więc czynić mamy?

Wytężyć całą zbiorową wolę i energję!
Wysiłki podwoić, potroić!
Wzmocnić i zachować wiarę w siebie!
Silni i mężni, musimy stać w obronie naszej ziemi, **ZWYCIĘŻYĆ** i zmusić wroga do sprawiedliwego pokoju.

Wszystkich nas obowiązuje rozkaz Naczelnego Wodza, a brzmi on:

Do jedności, pracy wytężonej, ofiarności, do broni, do zwycięstwa!

G. L. A. O.

Odezwa propagandowa „O czem wszyscy wiedzieć musicie" dotycząca stosunków polsko-sowieckich, 1920 r., Drukarnia Artystyczna K. Kopytowski i S-ka

Wróg u bram!
Na szaniec!
Każdy obywatel!
Każda marka!

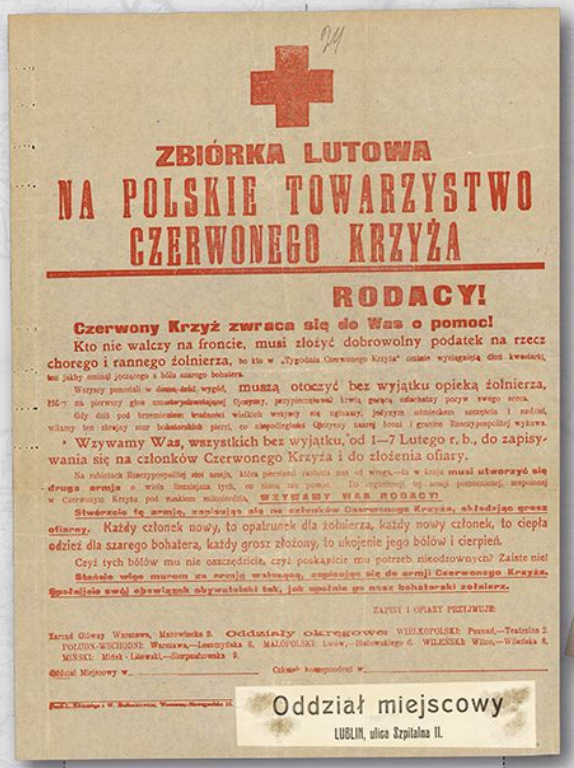
Afisz propagandowy „Wróg u bram! Na szaniec! Każdy obywatel! Każda marka!", 1920 r., Drukarnia Franciszka Pilczka

ORGANIZACJA FUNDUSZY WSPARCIA

Toczące się nieprzerwanie działania zbrojne, wymagały znacznych nakładów finansowych na pokrycie kosztów służby wojskowej. Wypłata żołdu, zaopatrzenie, umundurowanie i wyekwipowanie żołnierzy pochłaniały znaczne kwoty, które z trudem organizowało państwo polskie. W związku z koniecznością zaspokojenia tych potrzeb, organizacje w postaci Polskiego Czerwonego Krzyża i Wojewódzkiego Komitetu Obrony Narodowej w Lublinie organizowały zbiórki funduszy.

Wojewódzki Komitet ustanowił Społeczny Podatek Obrony Narodowej, w którym według jego założeń partycypować miały wszystkie warstwy społeczne, zarówno te wyższe jak i niższe, bez względu na wysokość dochodu. Pieniądze miały przekazywać zarówno przedsiębiorstwa, banki, wielcy właściciele ziemscy jak i robotnicy czy rolnicy, przyporządkowani do właściwej grupy podatkowej. Oprócz wpłat w gotówce była możliwość przekazywania cennych przedmiotów i metali szlachetnych.

ZBIÓRKA LUTOWA

NA POLSKIE TOWARZYSTWO CZERWONEGO KRZYŻA

RODACY!

Czerwony Krzyż zwraca się do Was o pomoc!

Kto nie walczy na froncie, musi złożyć dobrowolny podatek na rzecz chorego i rannego żołnierza, bo kto w „Tygodniu Czerwonego Krzyża" zmieni tęczowego dnia kwestarki, ten jakby omijał jęczącego z bólu starego bohatera.

Wszyscy pomożmy w dniu dzisiejszym, muszą otoczyć bez wyjątku opieką żołnierza, bić-y na pierwszy głos zmartwychwstającej Ojczyzny, przypuszczał krwią gorącą szlachetny porywy swego serca.

Gdy dziś pod brzemieniem krudności wielkich wszyscy się ugięmy, jedynym ulżeniem szczęścia i nadziei, własny syn zbrojny mur bohaterskich piersi, co niepodległości Ojczyzny naszej bronił i granice Rzeczypospolitej wykuwa.

Wzywamy Was, wszystkich bez wyjątku, od 1—7 Lutego r. b., do zapisywania się na członków Czerwonego Krzyża i do złożenia ofiary.

Na rubieżach Rzeczypospolitej stoi armja, która powstała ratunku nas od wroga,—tu w kraju **musi utworzyć się druga armja** o wielu licznejsza tych, co stoją na pomoc. Do ogromnej tej armji potrzebnej, zwanej w Czerwonym Krzyżu pod nazwą miłosierdzia, **WZYWAMY WAS, RODACY!**

Stwórzcie tę armję, zapisując się na członków Czerwonego Krzyża, składając grosz ofiarny. Każdy członek nowy, to opatrunek dla żołnierza, każdy nowy członek, to ciepła odzież dla szarego bohatera, każdy grosz złożony, to ukojenie jego bólów i cierpień.

Czyż tych bólów mu nie oszczędzicie, czyż poskąpicie mu potrzeb nieodzownych? Zaiste nie!

Stańcie więc murem za armją walczącą, zapisując się do armji Czerwonego Krzyża. Spełnijcie swój obywatelski obowiązek, jak spełnia go nasz bohaterski żołnierz.

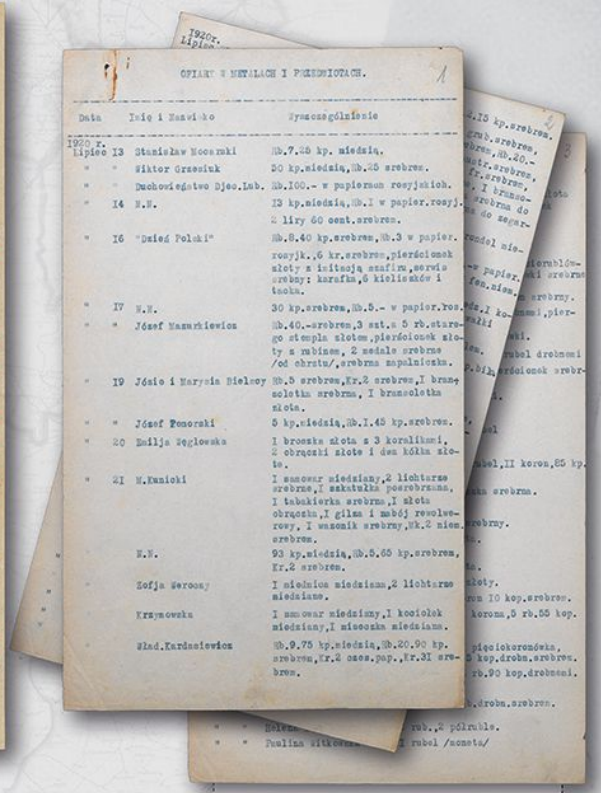
ZAPISY I OFIARY PRZYJMUJE:

Zarząd Główny Warszawa, Marszałkowska 8. Oddziały okręgowe: WIELKOPOLSKIE: Poznań,—Teatralna 2. POMORSKO-NADBRZEŻNE: Warszawa,—Leszczyńska 6. MAŁOPOLSKIE: Lwów,—Hołowskiego 6. WILEŃSKIE: Wilno,—Wileńska 8. MIŃSKIE: Mińsk-Litewski,—Sierpniowska 9.

Oddział Miejscowy w _____ Członek-korespondent w _____

Oddział miejscowy
LUBLIN, ulica Szpitalna 11.

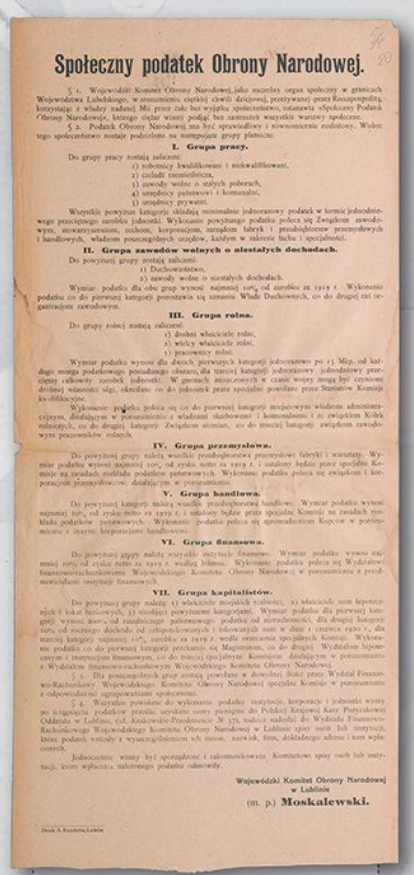
Afisz informacyjny „Zbiórka lutowa na Polskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża", Druk L. Bilińskiego i W. Maślankiewicza, Warszawa, Nowogrodzka 17

OFIARY W METALACH I PRZEDMIOTACH.

Data	Imię i Nazwisko	Wymieniegdzienie
1920 r. Lipiec 13	Stanisław Noconski	Rb.7.45 kp. miedzią.
" "	Wiktor Grzesiuk	20 kp.miedzią, Rb.25 srebrem.
" "	Duchowieństwo Djec.Lub.	Rb.100.- w papierach rosyjskich.
" 14	N.N.	13 kp.miedzią, Rb.1 w papier.rosyj. 2 liry 60 cent.srebrem.
" 16	"Dzieci Polski"	Rb.8.40 kp.srebrem, Rb.3 w papier. rosyjk.,6 kr.srebrem,pierścionek złoty z inicjałami szafirm,serwis srebny: karafka,6 kieliszków i łyżka.
" 17	N.N.	30 kp.srebrem, Rb.5.- w papier.ros.
" "	Józef Mazurkiewicz	Rb.40.-srebrem,3 szt.5 rb.starego stempla złotem,pierścionek złoty z rubinem, 2 medale srebrne /od chrztu/,srebrna zapinziczka.
" 19	Józio i Maryzia Bielscy	Rb.5 srebrem,Kr.2 srebrem,1 bransoletka srebrna, 1 bransoletka złota.
" "	Józef Ponorski	5 kp.miedzią,Rb.1.45 kp.srebrem.
" 20	Emilja Sęglowska	1 broszka złota z 3 korallikami, 2 obrączki złote i dwa kółka złote.
" 21	M.Kunicki	1 samowar miedziany,2 lichtarze srebrne,1 szkatułka posrebrzana, 1 tabakierka srebrna,1 złota obrączka,1 gilza i nabój rewolwerowy, 1 wazonik srebrny,Wk.2 miedz. srebrem.
	N.N.	93 kp.miedzią,Rb.5.65 kp.srebrem, Kr.2 srebrem.
	Zofja Werosny	1 miednica miedziana,2 lichtarze miedziane.
	Krzymowska	1 samowar miedziany,1 kociołek miedziany,1 miseczka miedziana.
	Wład.Kardasiewicz	Rb.9.75 kp.miedzią,Rb.20.90 kp. srebrem,Kr.2 ozes.pap.,Kr.31 srebrem.

Fragment spisu darowizn w metalach i przedmiotach przekazanych na rzecz funduszu WKON

Społeczny podatek Obrony Narodowej.

§ 1. Wojewódzki Komitet Obrony Narodowej, jako naczelny organ społeczny w granicach Województwa Lubelskiego, w zrozumieniu ciężkiej chwili dzisiejszej, pozostawiony przez Rzeczpospolitą konstytucję z władzy nadanej Mu przez nią: bez wyjątku społeczeństwo, ustanawia »Społeczny Podatek Obrony Narodowej«, którego ciężar winny podjąć bez zastrzeżeń wszystkie warstwy społeczne.

§ 2. Podatek Obrony Narodowej ma być sprawiedliwy i równomiernie rozłożony. Wobec tego społeczeństwo zostaje podzielone na następujące grupy płatnicze:

I. Grupa pracy.

Do grupy pracy zostają zaliczeni:
1) robotnicy kwalifikowani i niekwalifikowani,
2) czeladź rzemieślnicza,
3) rzemieślnicy, majstrowie i pomocnicy,
4) urzędnicy państwowi i komunalni,
5) urzędnicy prywatni.

Wszystkie powyższe kategorie składają minimalnie jednorazowy podatek w formie jednodniowego procentowego zarobku jednostki. Wykonanie powyższego podatku polecа się Związkom zawodowym, stowarzyszeniom, cechom, korporacjom, zarządom fabryk i przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, władzom poszczególnych urzędów, każdym w zakresie ich i specjalności.

II. Grupa zawodów wolnych o niestałych dochodach.

Do powyższej grupy zostają zaliczeni:
1) Duchowieństwo,
2) zawody wolne o niestałych dochodach.

Wymiar podatku dla obu grup wynosi najmniej 10% od zarobku za 1919 r. Wykonanie podatku co do pierwszej kategorji powierzawia się uznaniu Władz Duchownych, co do drugiej zaś organizacjom zawodowym.

III. Grupa rolna.

Do grupy rolnej zostają zaliczeni:
1) drobni właściciele roli,
2) więksi właściciele roli,
3) pracownicy roli.

Wymiar podatku wynosi dla dwóch pierwszych kategorji jednorazowo po 1% Mlp. od każdego morga podatkowego posiadanego obszaru, dla trzeciej kategorji jednorazowy jednodniowy przeciętny całkowity zarobek jednostki. W gminach miast-rzonych w czasie wojny mogą być czynione drobnej własności ulgi, określane co do jednostek przez specjalne powołane przez Starostwo Komisje kwalifikacyjne.

Wykonanie podatku polecа się co do pierwszej kategorji miejscowym władzom administracyjnym, dzielącym w porozumieniu z władzami skarbowemi i komunalnemi i ze związkiem Kółek rolniczych, co do drugiej kategorji Związkom zicmian, co do trzeciej kategorji związkom zawodowym rolnych.

IV. Grupa przemysłowa.

Do powyższej grupy należą wszelkie przedsiębiorstwa przemysłowe fabryki i warsztaty. Wymiar podatku wynosi najmniej 10% od zysku netto za 1919 r. i ustalony będzie przez specjalne Komisje na zasadach zbliżonych do podatku dochodowego. Wykonanie podatku polecа się sporządzonym Kupców w porozumieniu z innymi korporacjami handlowemi.

V. Grupa handlowa.

Do powyższej kategorji należą wszelkie przedsiębiorstwa handlowe. Wymiar podatku wynosi najmniej 10% od zysku netto za 1919 r. i ustalony będzie przez specjalne Komisje na zasadach zbliżonych do podatku dochodowego. Wykonanie podatku polecа się sporządzonym Kupców w porozumieniu z innymi korporacjami handlowemi.

VI. Grupa finansowa.

Do powyższej grupy należą wszystkie instytucje finansowe. Wymiar podatku wynosi najmniej 10% od zysku netto za 1919 r. według bilansu. Wykonanie podatku polecа się Wydziałowi finansowo-rachunkowemu Wojewódzkiego Komitetu Obrony Narodowej w porozumieniu z przedstawicielami instytucji finansowych.

VII. Grupa kapitalistów.

Do powyższej grupy należą: 1) właściciele miejskich realności, 2) właściciele sum hipotecznych i lokat bankowych, 3) osobyści powyżsnione kategorjami. Wymiar podatku dla pierwszej kategorji wynosi 200% od rzadzinczego państwowego podatku od nieruchomości, dla drugiej kategorji 10% od rocznego dochodu od zabezpieczonych i lokowanych sum w dniu 1 stycznia 1920 r., dla trzeciej kategorji najmniej 10% zarobku za 1919 r. wedle orzeczenia specjalnych Komisji. Wykonanie podatku co do pierwszej kategorji przekazuje się Magistratom, co do drugiej Wydziałom hipotecznym i innym finansowym, co do trzeciej specjalnym Komisjom, działającym w porozumieniu z Wydziałem finansowo-rachunkowym Wojewódzkiego Komitetu Obrony Narodowej.

§ 3. Dla poszczególnych grup zostają powołane w dowolnej ilości przez Wydział Finansowo-Rachunkowy Wojewódzkiego Komitetu Obrony Narodowej specjalne Komisje w porozumieniu z odpowiednimi zgrupowaniami społecznemi.

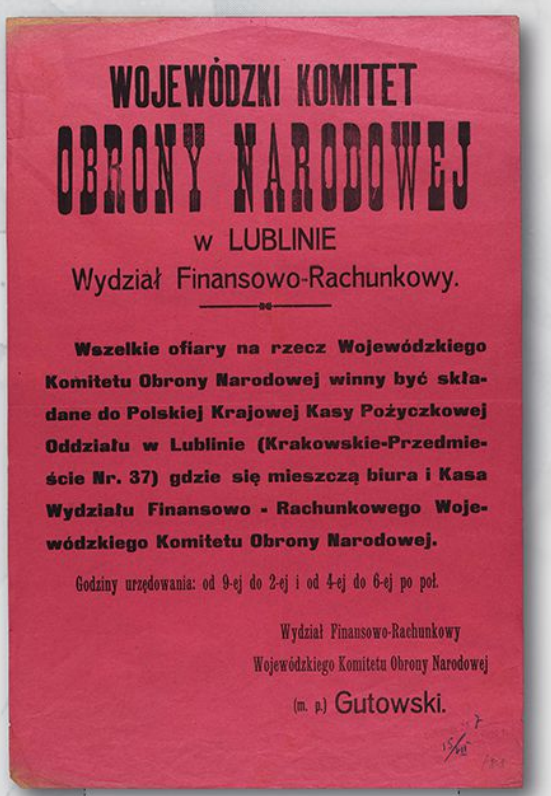
§ 4. Wszystkie powołane do wykonania podatku instytucje, korporacje i jednostki winny po skompletowaniu podatków uiszczone sumy przesyłać do Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej Oddziału w Lublinie, ul. Krakowskie-Przedmieście № 37, wskazując jednocześnie do Wydziału Finansowo-Rachunkowego Wojewódzkiego Komitetu Obrony Narodowej w Lublinie spisy osób lub instytucji, które podatek wniosły z wyszczególnieniem ich imion, nazwisk, firm, dokładnego adresu i sum wpłaconych.

Jednocześnie winny być sporządzone i zakomunikowane Komitetowi spisy osób lub instytucji, które wpłaciły należytego podatku odmówiły.

Wojewódzki Komitet Obrony Narodowej w Lublinie
(m. p.) **Moskalewski.**

Druk A. Kamińskiego, Lublin.

Druk informacyjny dotyczący grup podatkowych wpłacających na Społeczny Podatek Obrony Narodowej

WOJEWÓDZKI KOMITET OBRONY NARODOWEJ

w LUBLINIE

Wydział Finansowo-Rachunkowy.

Wszelkie ofiary na rzecz Wojewódzkiego Komitetu Obrony Narodowej winny być składane do Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej Oddziału w Lublinie (Krakowskie-Przedmieście Nr. 37) gdzie się mieszczą biura i Kasa Wydziału Finansowo - Rachunkowego Wojewódzkiego Komitetu Obrony Narodowej.

Godziny urzędowania: od 9-ej do 2-ej i od 4-ej do 6-ej po poł.

Wydział Finansowo-Rachunkowy
Wojewódzkiego Komitetu Obrony Narodowej
(m. p.) Gutowski.

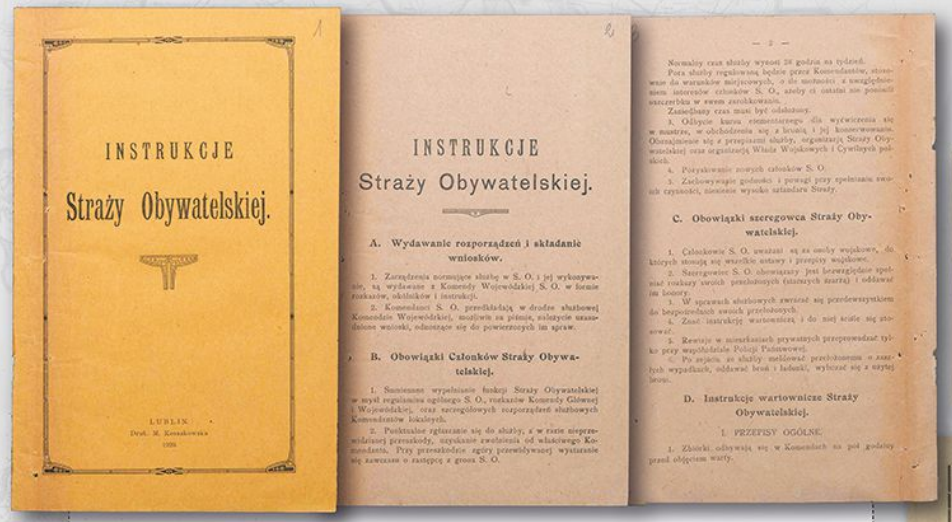
Druk informacyjny Wojewódzkiego Komitetu Obrony Narodowej w Lublinie dotyczący składania ofiar na rzecz komitetu

STRAŻ OBYWATELSKA

Obok Wojewódzkiego Komitetu Obrony Narodowej w Lublinie, powstałego wyłącznie na czas wojny, do życia oddolnie powołano także Straż Obywatelską. Celem tej ochotniczej formacji paramilitarnej, było zapewnienie bezpieczeństwa i spokoju na zapleczu działań wojennych, prowadzonych na obszarze Lubelszczyzny. Siedziba komendy wojewódzkiej znajdowała się w Lublinie.

Straż organizowała mobilne i stacjonarne służby patrolowe, a tworzący ją szeregowcy posiadali broń, której mogli używać w razie zagrożenia. Straż posiadała własną hierarchię, na czele której znajdowali się komendanci i przodownicy oraz stanowiska funkcyjne w postaci wartowników pełniących straż stacjonarną, przewodnich odpowiadających za sieć posterunków oraz naczelników zarządzających wartami. Każdy z członków otrzymywał legitymację służbową oraz podpisywał przyrzeczenie, że będzie sumiennie wypełniał swoje obowiązki. W szeregach Straży Obywatelskiej służyli ci, którzy nie mogli walczyć w ramach armii zawodowej.

INSTRUKCJE
Straży Obywatelskiej.

LUBLIN
Druk. M. Kossakowska
1920

INSTRUKCJE
Straży Obywatelskiej.

A. Wydawanie rozporządzeń i składanie wniosków.

1. Zarządzenia normujące służbę w S. O. i jej wykonywanie, są wydawane z Komendy Wojewódzkiej S. O. w formie rozkazów, okólników i instrukcji.
2. Komendanci S. O. przedkładają w drodze służbowej Komendzie Wojewódzkiej, możliwie na piśmie, zużycie uzasadnione wnioski, odnoszące się do powierzonych im spraw.

B. Obowiązki Członków Straży Obywatelskiej.

1. Sumiennem wypełnianie funkcji Straży Obywatelskiej w myśl regulaminu ogólnego S. O., rozkazów Komendy Głównej i Wojewódzkiej, oraz szczegółowych rozporządzeń służbowych Komendantów lokalnych.
2. Punktualne zgłaszanie się do służby, z w razie nieprzezwyciężonej przeszkody, usprawiedliwienia od właściwego Komendanta. Przy przeszkodzie zgłoszenie powinno nastąpić się zawczasu o zastępcę z grona S. O.

— 2 —

Normalny czas służby wynosi 24 godzin na tydzień.
Pora służby regulowaną będzie przez Komendantów, stosownie do warunków miejscowych, o ile możności z uwzględnieniem interesów członków S. O., służby ci ostatni nie ponosili uszczerbku w swem zarobkowaniu.
Zasiedziały czas musi być odbudowany.
3. Odbycie kursu elementarnego dla wyćwiczenia się w musztrze, w obchodzeniu się z bronią i jej konserwowanie. Obeznanie się z przepisami służby, organizacją Straży Obywatelskiej oraz organizacją Władz Wojskowych i Cywilnych powiatowych.
4. Pozyskiwanie nowych członków S. O.
5. Zachowywanie godności i powagi przy spełnianiu swoich czynności, noszenie wysoko sztandar Straży.

C. Obowiązki szeregowca Straży Obywatelskiej.

1. Członkowie S. O. uważani są za ochotników wojskowych, do których stosują się wszystkie ustawy i przepisy wojskowe.
2. Szeregowiec S. O. obowiązany jest bezwzględnie spełniać rozkazy swoich przełożonych (starszych stopniem) i oddawać im honory.
3. W sprawach służbowych zwracać się przełożonych.
4. Znać instrukcję wartowniczą i do niej ściśle się stosować.
5. Rewizje w mieszkaniach prywatnych przeprowadzać tylko przy współudziale Policji Państwowej.
6. Po zejściu ze służby meldować przełożonemu o zaszłych wypadkach, oddawać broń i ładunki, wyczyścić się z użytej broni.

D. Instrukcje wartownicze Straży Obywatelskiej.

I. PRZEPISY OGÓLNE.

1. Zbiórki odbywają się w Komendach na pod godziny przed objęciem warty.

Instrukcje Straży Obywatelskiej, Lublin 25 VIII 1920 r., Druk M. Kossakowska

WRZESIEŃ.

	1-5	6-12	13-19	20-26	27-30	Uwagi.
Poniedz.	—	6	13	20	27	
Wtorek	—	7	14	21	28	
Środa	1	8	15	22	29	
Czwartek	2	9	16	23	30	
Piątek	3	10	17	24	—	
Sobota	4	11	18	25	—	
Niedziela	5	12	19	26	—	

PAŹDZIERNIK.

	1-3	4-10	11-17	18	24	25-31	Uwagi.
Poniedz.	—	4	11	18		25	
Wtorek	—	5	12	19		26	
Środa	—	6	13	20		27	
Czwartek	—	7	14	21		28	
Piątek	1	8	15	22		29	
Sobota	2	9	16	23		30	
Niedziela	3	10	17	24		31	

WOJEWÓDZKI KOMITET OBRONY NARODOWEJ W LUBLINIE.

№ 23.

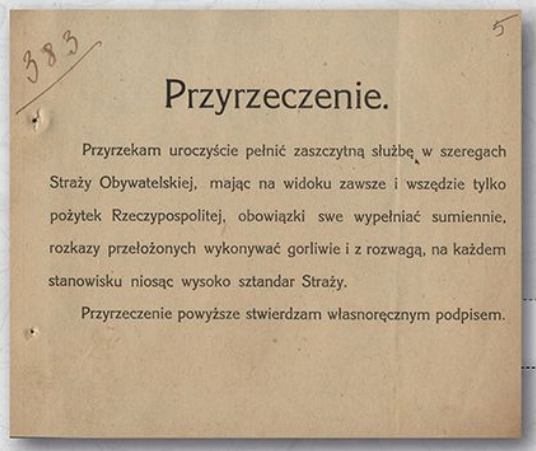
STRAŻ OBYWATELSKA

Obywatel [redacted] mieszkaniec [redacted] jest członkiem Straży Obywatelskiej w [redacted] i korzysta ze wszystkich praw i przywilejów organów bezpieczeń. Państwowego.

Komendant

dnia 23 Sierpnia 1920 r.

Legitymacja Aleksandra Michalskiego, członka Straży Obywatelskiej, 23 VIII 1920 r.

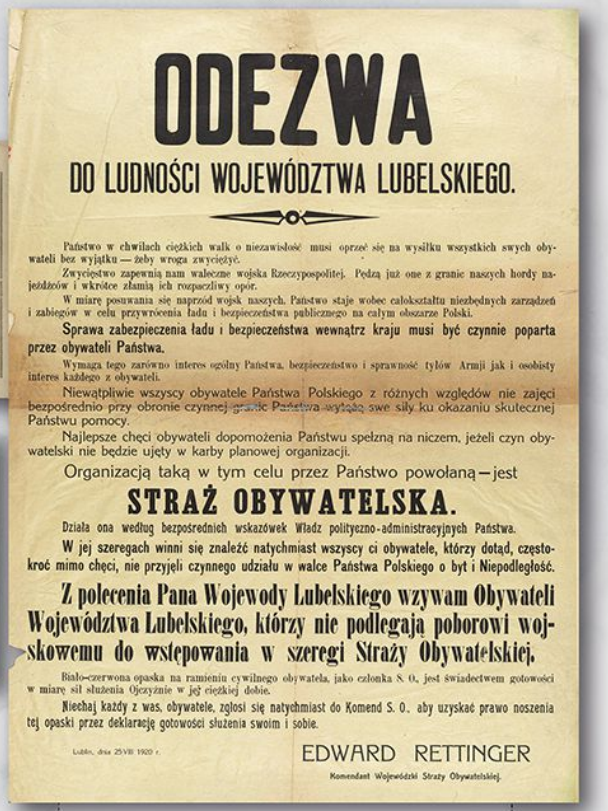

Przyrzeczenie.

Przyrzekam uroczyście pełnić zaszczytną służbę w szeregach Straży Obywatelskiej, mając na widoku zawsze i wszędzie tylko pożytek Rzeczypospolitej, obowiązki swe wypełniać sumiennie, rozkazy przełożonych wykonywać gorliwie i z rozwagą, na każdem stanowisku niosąc wysoko sztandar Straży.

Przyrzeczenie powyższe stwierdzam własnoręcznym podpisem.

Rota przyrzeczenia członków Straży Obywatelskiej

ODEZWA

DO LUDNOŚCI WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO.

Państwo w chwilach ciężkich walk o niezawisłość musi oprzeć się na wysiłku wszystkich swych obywateli bez wyjątku — żeby wroga zwyciężyć.

Zwycięstwo zapewnią nam waleczne wojska Rzeczypospolitej. Pędzą już one z granic naszych hordy najeźdźców i wkrótce złamią ich rozpaczliwy opór.

W miarę posuwania się naprzód wojsk naszych. Państwo staje wobec całokształtu niezbędnych zarządzeń i zabiegów w celu przywrócenia ładu i bezpieczeństwa publicznego na całym obszarze Polski.

Sprawa zabezpieczenia ładu i bezpieczeństwa wewnątrz kraju musi być czynnie poparta przez obywateli Państwa.

Wymaga tego zarówno interes ogólny Państwa, bezpieczeństwo i sprawność tyłów Armji jak i osobisty interes każdego z obywateli.

Niewątpliwie wszyscy obywatele Państwa Polskiego z różnych względów nie zajęci bezpośrednio przy obronie czynnej granic Państwa wyłożą swe siły ku okazaniu skutecznej Państwu pomocy.

Najlepsze chęci obywateli dopomożenia Państwu spełzną na niczem, jeżeli czyn obywatelski nie będzie ujęty w karby planowej organizacji.

Organizacją taką w tym celu przez Państwo powołaną — jest

STRAŻ OBYWATELSKA.

Działa ona według bezpośrednich wskazówek Władz polityczno-administracyjnych Państwa.

W jej szeregach winni się znaleźć natychmiast wszyscy ci obywatele, którzy dotąd, częstokroć mimo chęci, nie przyjęli czynnego udziału w walce Państwa Polskiego o byt i Niepodległość.

Z polecenia Pana Wojewody Lubelskiego wzywam Obywateli Województwa Lubelskiego, którzy nie podlegają poborowi wojskowemu do wstępowania w szeregi Straży Obywatelskiej.

Biało-czerwona opaska na ramieniu cywilnego obywatela, jako członka S. O., jest świadectwem gotowości w miarę sił służenia Ojczyźnie w jej ciężkiej dobie.

Niechaj każdy z was, obywatele, zgłosi się natychmiast do Komend S. O., aby uzyskać prawo noszenia tej opaski przez deklarację gotowości służenia swoim i sobie.

Lublin, dnia 25 VIII 1920 r.

EDWARD RETTINGER
Komendant Wojewódzki Straży Obywatelskiej.

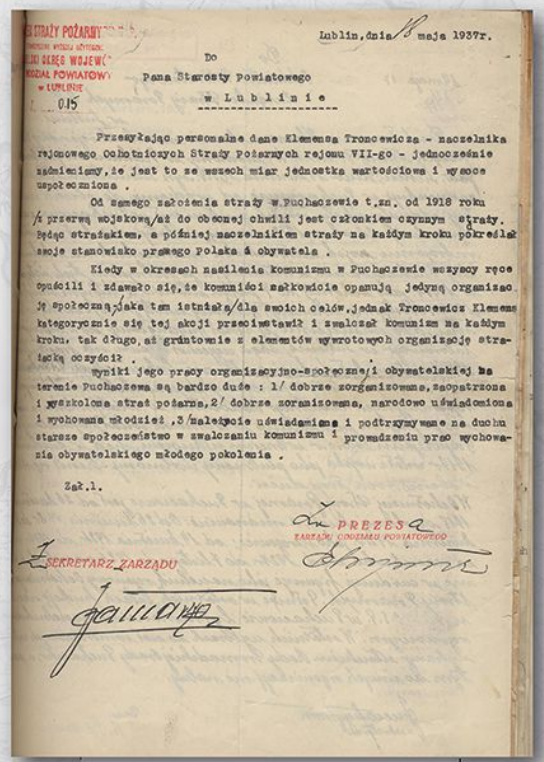
Odezwa komendanta wojewódzkiego Straży Obywatelskiej do ludności województwa lubelskiego, Lublin 25 VIII 1920 r.

MIESZKAŃCY LUBELSZCZYZNY NA FRONCIE WALK

Mimo wytężonej akcji agitacyjnej, zniechęcającej do wstępowania w szeregi armii, mieszkańcy Lubelszczyzny aktywnie uczestniczyli w działaniach zbrojnych. Walczyli oni nie tylko w ramach regularnych jednostek wojskowych, ale także spontanicznie organizowanych akcji zbrojnych. Przykładem jest choćby naczelnik rejonowy ochotniczych straży pożarnych Klemens Troncewicz, który zwalczał propagandę bolszewicką w podległych mu jednostkach. Wiele pochwał otrzymał również lekarz wojskowy, porucznik Jan Antoni Danielski, którego służbę bardzo cenili żołnierze i felczerzy.

Udział w wojnie stał się istotnym elementem życiorysów sporej liczby osób, w tym także dzieci i młodzieży. Po jej zakończeniu działalność ta stanowiła podstawę do odznaczeń. Informacje o udziale w wojnie 1920 r. znajdziemy w życiorysach mieszkańców Lubelszczyzny, świadectwach szkolnych oraz w okolicznościowych wyrazach uznania dedykowanych żołnierzom armii polskiej.

Lublin, dnia 18 maja 1937 r.

Do
Pana Starosty Powiatowego
w Lublinie

015

Przesyłając personalne dane Klemensa Troncewicza - naczelnika rejonowego Ochotniczych Straży Pożarnych rejonu VII-go - jednocześnie zaświadczamy, że jest to ze wszech miar jednostka wartościowa i wysoce uspołeczniona.

Od samego założenia straży w Puchaczewie t.zn. od 1918 roku z przerwą wojskową aż do obecnej chwili jest członkiem czynnym straży. Będąc strażakiem, a później naczelnikiem straży na każdym kroku pokreślał swoje stanowisko prawego Polaka i obywatela.

Kiedy w okresach zasilenia komunizmu w Puchaczewie wszyscy ręce opuścili i zdawało się, że komuniści całkowicie opanują jedyną organizację społeczną jaka tam istniała/dla swoich celów, jednak Troncewicz Klemens kategorycznie się tej akcji przeciwstawił i zwalczał komunizm na każdym kroku, tak długo, aż gruntownie z elementów wywrotowych organizację strażacką oczyścił.

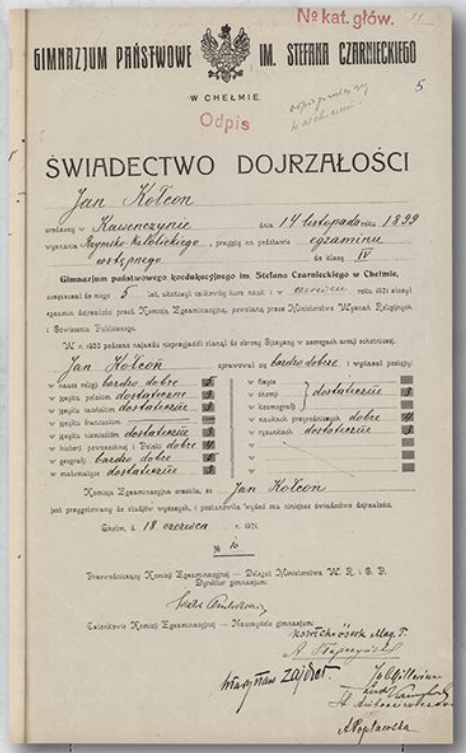
Wyniki jego pracy organizacyjno-społecznej i obywatelskiej na terenie Puchaczewa są bardzo duże: 1/ dobrze zorganizowane, zaopatrzona i wyszkolona straż pożarna, 2/ dobrze zorganizowana, narodowo uświadomiona i wychowana młodzież, 3/ należycie uświadamiana i podtrzymywane na duchu starsze społeczeństwo w zwalczaniu komunizmu i przewodzeniu pracy wychowania obywatelskiego młodego pokolenia.

Zał. 1.

PREZES
ZARZĄDU OKRĘGU POWIATOWEGO

SEKRETARZ ZARZĄDU

Opinia Powiatowego Oddziału Związku Straży Pożarnej w Lublinie dotycząca Klemensa Troncewicza, Lublin 18 V 1937 r.

GIMNAZJUM PAŃSTWOWE IM. STEFANA CZARNIECKIEGO
W CHEŁMIE

№ kat. głów. 5

Odpis

ŚWIADECTWO DOJRZAŁOŚCI

Jan Kołcon
urodzony w Kawęczynie dnia 14 listopada 1899
wyznania Rzymsko katolickiego, przejdą na podstawie egzaminu
w klasie IV

Gimnazjum państwowego koedukacyjnego im. Stefana Czarnieckiego w Chełmie,
uczęszczał do niego 5 lat, ukończył ostatni kurs nauk i w czerwcu roku 1921 złożył egzamin dojrzałości przed Komisją Egzaminacyjną, powołaną przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

W r. 1920 będąc należycie usprawiedliwiony stanął do służby Ojczyzny w szeregach armii ochotniczej.

Jan Kołcon sprawował się bardzo dobrze i wykazał postępy:

w nauce religii	bardzo dobre	w śpiewie	dostateczne
w języku polskim	dostateczne	w rysunku	
w języku łacińskim	dostateczne	w kaligrafii	
w języku francuskim		w naukach przyrodniczych	dobre
w języku niemieckim	dostateczne	w rysunkach	dostateczne
w historyi powszechnej i Polski	dobre		
w geografii	bardzo dobre		
w matematyce	dostateczne		

Komisja Egzaminacyjna orzekła, że Jan Kołcon jest przygotowany do studyów wyższych, i postanowiła wydać mu niniejsze świadectwo dojrzałości.

Chełm, d. 18 czerwca r. 1921

№ 10

Przewodniczący Komisji Egzaminacyjnej — Delegat Ministerstwa W. R. i O. P.
Dyrektor gimnazjum.

Członkowie Komisji Egzaminacyjnej — Nauczyciele gimnazjum.

Świadectwo dojrzałości Jana Kołcona z adnotacją, że w 1920 r. stanął w obronie ojczyzny, Chełm 18 VI 1921 r.

W dniu Imienin
Panu Porucznikowi Panu
Lekarzowi i Porucznikowi
J. Danielskiemu
Składamy serdeczne życzenia
Kazimierz Sokołowski
Kleczewski
Mieczarek

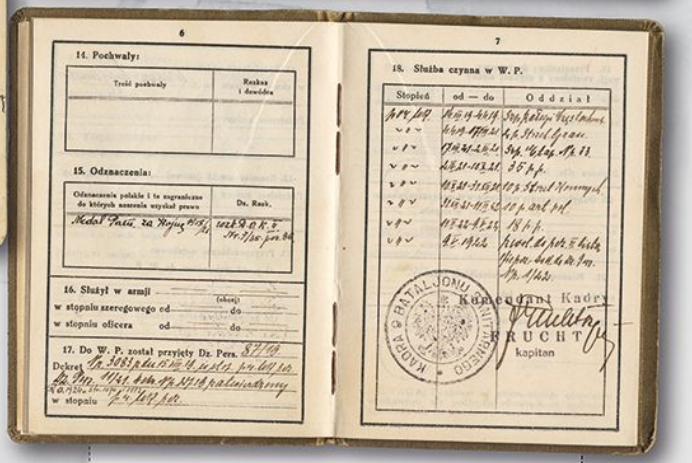
Karta imieninowa dla porucznika dr. Jana Danielskiego, lekarza wojskowego, wręczona od wdzięcznych felczerów z 1 Dywizjonu 2 Pułku Strzelców Granicznych, 24 VI 1920 r.

2. Imiona Jan Antoni
Nazwisko J. Danielski
3. Imiona rodziców: Ludwik, Stanisława
4. Urodzony dnia 14. II. r. 1892
w Rzeczycy gmina
powiat Brzeżany gub. Lwów
5. Język ojczysty polski
Narodowość polska Wyznanie rzym. kat.
6. Wykształcenie cywilne:
w chwili wydania książ.
Późniejsze zmiany
7. Zawód cywilny:
w chwili wydania książ.
Późniejsze zmiany

1. Rysopis:
Wzrost średni Nos prosty
Włosy ciemne Usta mierne
Brwi ciemne Broda owalna
Oczy piwne Twarz podłużna
Specjalne znaki

TARNOPOL

14. Pochwały:
Treść pochwały | Rozkaz i dowódca

15. Odznaczenia:
Odznaczenia polskie i te zagraniczne do których noszenia uzyskał prawo | Dz. Rozk.
Medal Pamiątkowy za Wojnę 1914/18 | rozk. 9 O.K.T. Nr. 3/20 poz. 84

16. Służył w armji
w stopniu szeregowego od (okres) do
w stopniu oficera od do

17. Do W. P. został przyjęty Dz. Pers. 87/19
Dekret Dz. Pers. 1/21 dnia 19.11.20 r. poz. 1/21
w stopniu por. lek.

18. Służba czynna w W. P.

Stopień	od — do	Oddział
por. lek.	14.11.19 — 14.11.20	Szp. Polowy Przysłanie
"	15.11.20 — 17.11.21	4 p. Strzel. Graniczn.
"	18.11.21 — 31.12.21	Szp. Polowy Nr. 11
"	1.1.22 — 31.12.22	35 p.p.
"	1.1.23 — 31.12.23	105 p. Strzel. Kresowych
"	1.1.24 — 31.12.24	10 p. pol. pol.
"	1.1.25 — 31.12.25	18 p.p.
"	1.1.26 — 17.11.31	1 pułk. dypl. 5 p. Strzelców Podhalańskich

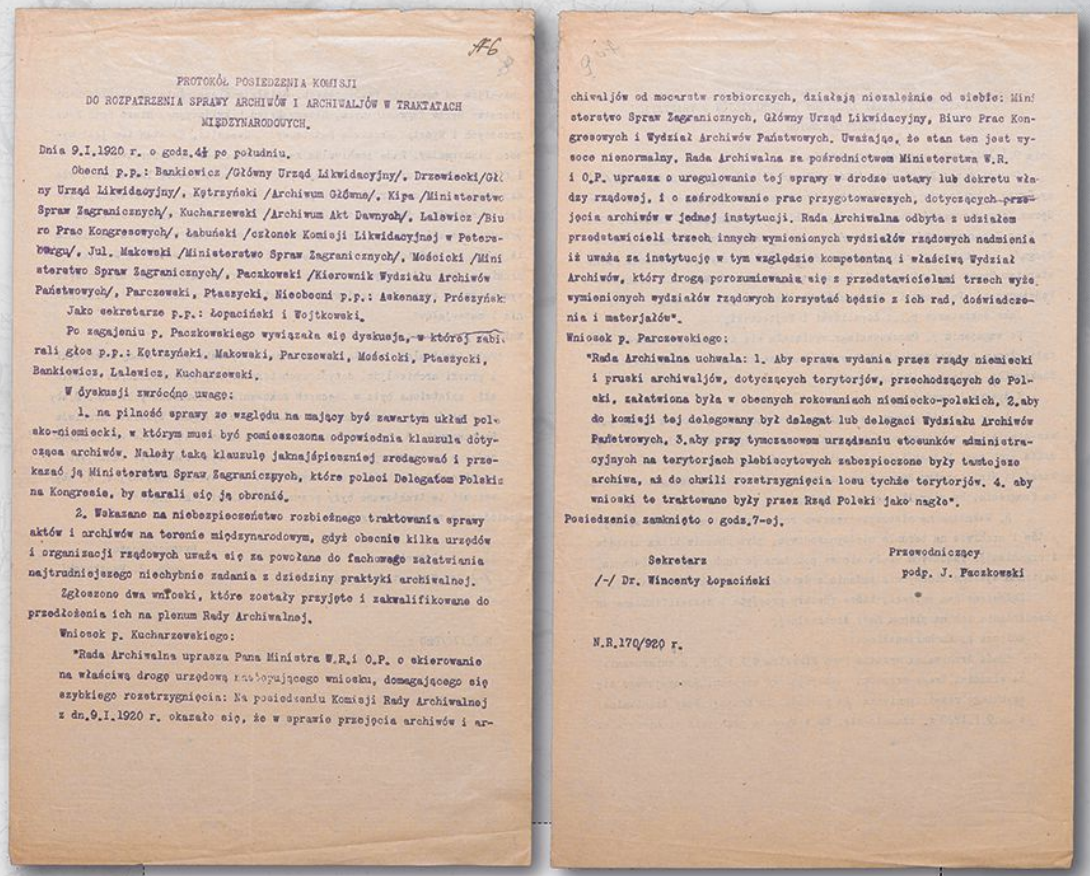
Komendant Kadry
FRUCHT
kapitan

Książeczka stanu służby oficerskiej porucznika dr. Jana Danielskiego, Tarnopol 17 XI 1931 r.

TRAKTAT RYSKI 18 III 1921 ROKU

18 III 1921 r. delegacja polska w osobach Jana Dąbskiego, Leona Wasilewskiego i Henryka Strasburgera podpisała z władzami bolszewickimi traktat pokojowy w Rydze. Według jego zapisów granica wschodnia II RP miała przebiegać wzdłuż linii Dzisna-Dokszyce-Słucz-Korzec-Ostróg-Zbrucz. Obie strony zrzekły się roszczeń terytorialnych, wykraczających poza ustaloną linię. Oprócz tego gwarantowały wzajemne poszanowanie kultury, języka, religii, praw mniejszości narodowych, amnestię dla jeńców wojennych oraz zwrot wszystkich zagrabionych dzieł sztuki, archiwów, bibliotek oraz pozostałych trofeów wojennych. Po dwóch stronach padły deklaracje o wznowieniu stosunków handlowych i dyplomatycznych.

PROTOKÓŁ POSIEDZENIA KOMISJI
DO ROZPATRZENIA SPRAWY ARCHIWÓW I ARCHIWALJÓW W TRAKTATACH MIĘDZYNARODOWYCH.

Dnia 9.I.1920 r. o godz.4½ po południu.

Obecni p.p.: Bankiewicz /Główny Urząd Likwidacyjny/, Drzewiecki/Gł[ó]ny Urząd Likwidacyjny/, Kętrzyński /Archiwum Główne/, Kipa /Ministerstwo Spraw Zagranicznych/, Kucharzewski /Archiwum Akt Dawnych/, Lalewicz /Biuro Prac Kongresowych/, Łabuński /członek Komisji Likwidacyjnej w Petersburgu/, Jul. Makowski /Ministerstwo Spraw Zagranicznych/, Mościcki /Ministerstwo Spraw Zagranicznych/, Paczkowski /Kierownik Wydziału Archiwów Państwowych/, Parczewski, Ptaszycki. Nieobecni p.p.: Askenazy, Prószyński.

Jako sekretarze p.p.: Łopaciński i Wojtkowski.

Po zagajeniu p. Paczkowskiego wywiązała się dyskusja, w której zabrali głos p.p.: Kętrzyński, Makowski, Parczewski, Mościcki, Ptaszycki, Bankiewicz, Lalewicz, Kucharzewski.

W dyskusji zwrócono uwagę:

1. na pilność sprawy ze względu na mający być zawartym układ polsko-niemiecki, w którym musi być pomieszczona odpowiednia klauzula dotycząca archiwów. Należy taką klauzulę jaknajśpieszniej zredagować i przekazać ją Ministerstwu Spraw Zagranicznych, które poleci Delegatom Polskim na Kongresie, by starali się ją obronić.

2. Wskazane na niebezpieczeństwo rozbieżnego traktowania sprawy aktów i archiwów na terenie międzynarodowym, gdyż obecnie kilka urzędów i organizacji rządowych uważa się za powołane do fachowego załatwiania najtrudniejszego niechybnie zadania z dziedziny praktyki archiwalnej.

Zgłoszono dwa wnioski, które zostały przyjęte i zakwalifikowane do przedłożenia ich na plenum Rady Archiwalnej.

Wniosek p. Kucharzewskiego:

"Rada Archiwalna uprasza Pana Ministra W.R.i O.P. o skierowanie na właściwą drogę urzędową rozpoczynającego wniosku, domagającego się szybkiego rozstrzygnięcia: Na posiedzeniu Komisji Rady Archiwalnej z dn.9.I.1920 r. okazało się, że w sprawie przejęcia archiwów i archiwaljów od mocarstw rozbiorczych, działają niezależnie od siebie: Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Główny Urząd Likwidacyjny, Biuro Prac Kongresowych i Wydział Archiwów Państwowych. Uważając, że stan ten jest wysoce nienormalny, Rada Archiwalna za pośrednictwem Ministerstwa W.R. i O.P. uprasza o uregulowanie tej sprawy w drodze ustawy lub dekretu władzy rządowej, i o zaśrodkowanie prac przygotowawczych, dotyczących przejęcia archiwów w jednej instytucji. Rada Archiwalna odbyła z udziałem przedstawicieli trzech innych wymienionych wydziałów rządowych nadmienia iż uważa za instytucję w tym względzie kompetentną i właściwą Wydział Archiwów, który drogą porozumiewania się z przedstawicielami trzech wyżej wymienionych wydziałów rządowych korzystać będzie z ich rad, doświadczenia i materjałów".

Wniosek p. Parczewskiego:

"Rada Archiwalna uchwala: 1. Aby sprawa wydania przez rządy niemiecki i pruski archiwaljów, dotyczących terytorjów, przechodzących do Polski, załatwiona była w obecnych rokowaniach niemiecko-polskich, 2. aby do komisji tej delegowany był delegat lub delegaci Wydziału Archiwów Państwowych, 3. aby przy tymczasowem urządzaniu stosunków administracyjnych na terytorjach plebiscytowych zabezpieczone były tamtejsze archiwa, aż do chwili rozstrzygnięcia losu tychże terytorjów. 4. aby wnioski te traktowane były przez Rząd Polski jako nagłe".

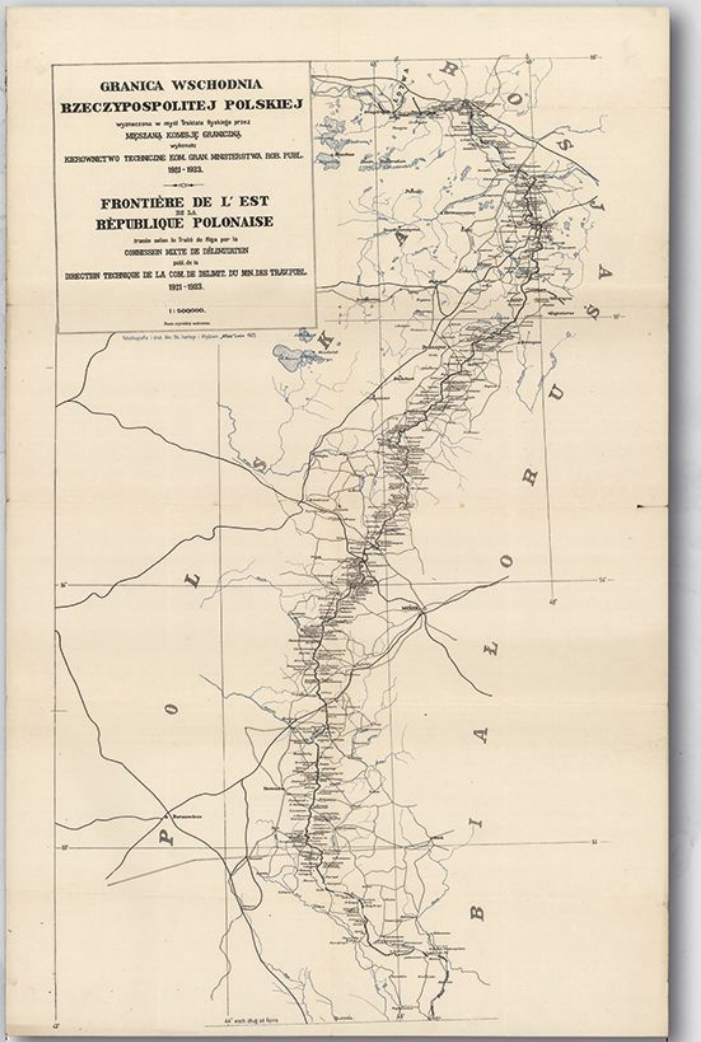
Posiedzenie zamknięto o godz.7-ej.

Sekretarz
/-/ Dr. Wincenty Łopaciński

Przewodniczący
podp. J. Paczkowski

N.R.170/920 r.

Protokół posiedzenia komisji do rozpatrzenia sprawy archiwów i archiwaliów w traktatach międzynarodowych, 9 I 1920 r.

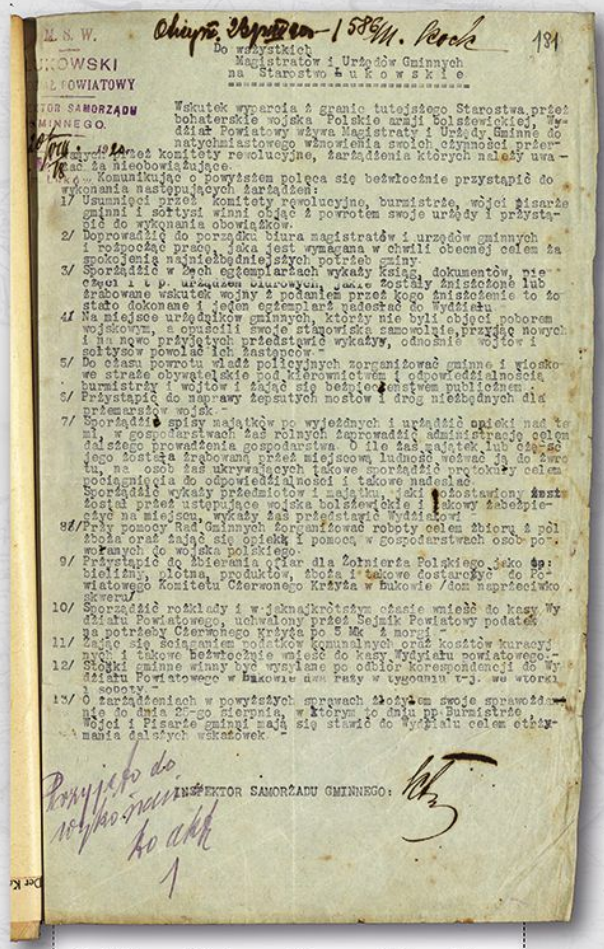

Mapa granicy wschodniej Rzeczypospolitej Polskiej wyznaczona w myśl traktatu ryskiego, wykonało Kierownictwo Techniczne Komisji Granicznej Ministerstwa Robót Publicznych, Litografia i druk Akc. Ski. kartogr. i wydawn. „Atlas" Lwów 1923 r.

LUBELSZCZYZNA PO ZAKOŃCZENIU WOJNY W 1921 ROKU

W 1921 r. na Lubelszczyźnie nastąpiło powolne wznawiania działalności urzędów i instytucji publicznych, a lokalne władze rozpoczęły organizowanie pomocy dla poszkodowanych w wyniku wojny oraz szacowanie strat. Wydano rozporządzenia nakazujące zwrot materiałów wojskowych, w tym broni przechowywanej wśród ludności cywilnej, a policji państwowej oraz urzędnikom gminnym polecono nadzorować ten proces. Życie powoli wracało do normy, ale jeszcze przez kilka następnych lat straty wynikłe z wojny polsko-bolszewickiej boleśnie dawały się we znaki.

M. S. W.
...KOWSKI
...Ł POWIATOWY

...TOR SAMORZĄDU
...MINNEGO.

Do wszystkich
Magistratów i Urzędów Gminnych
na Starostwo Łukowskie

Wskutek wyparcia z granic tutejszego Starostwa przez bohaterskie wojska Polskie armji bolszewickiej, Wydział Powiatowy wzywa Magistraty i Urzędy Gminne do natychmiastowego wznowienia swoich czynności przerwanej komitety rewolucyjne, zarządzenia których należy uważać za nieobowiązujące.

Komunikując o powyższem poleca się bezwłocznie przystąpić do wykonania następujących zarządzeń:

1/ Usunięci przez komitety rewolucyjne, burmistrze, wójci i sekretarze gminni i sołtysi winni objąć z powrotem swoje urzędy i przystąpić do wykonania obowiązków.

2/ Doprowadzić do porządku biura magistratów i urzędów gminnych i rozpocząć pracę, jaka jest wymagana w chwili obecnej celem zaspokojenia najniezbędniejszych potrzeb gminy.

3/ Sporządzić w dwóch egzemplarzach wykazy ksiąg, dokumentów, pieczęci i t. p. urzędzeń biurowych, które zostały zniszczone lub zrabowane wskutek wojny z podaniem przez kogo zniszczenie to zostało dokonane i jeden egzemplarz nadesłać do Wydziału.

4/ Na miejsce urzędników gminnych, którzy nie byli objęci poborem wojskowym, a opuścili swoje stanowiska samowolnie, przyjąć nowych i na nowo przyjętych przedstawić wykazy, odnośnie wójtów i sołtysów powołać ich zastępców.

5/ Do czasu powrotu władz policyjnych zorganizować gminne i wiejskie straże obywatelskie pod kierownictwem i odpowiedzialnością burmistrzy i wójtów i zająć się bezpieczeństwem publicznem.

6/ Przystąpić do naprawy zepsutych mostów i dróg niezbędnych dla przemarszów wojsk.

7/ Sporządzić spisy majątków po wyjeżdżających i urządzić opieki nad temi, w gospodarstwach zaś rolnych zaprowadzić administrację celem dalszego prowadzenia gospodarstwa. O ile zaś majątek lub część jego została zrabowaną przez miejscową ludność, wówczas ją do zwrotu, na osób zaś ukrywających takowe sporządzić protokoły celem pociągnięcia do odpowiedzialności i takowe nadesłać.

Sporządzić wykazy przedmiotów i majątku, jaki pozostawiony został po przez następujące wojska bolszewickie i takowy zabezpieczyć na miejscu, wykazy zaś przedstawić Wydziałowi.

8/ Przy pomocy Rad Gminnych zorganizować roboty celem zbioru i pól zboża orać zająć się opieką i pomocą w gospodarstwach osób popartych do wojska polskiego.

9/ Przystąpić do zbierania ofiar dla Żołnierza Polskiego jako to: bielizny, płótna, produktów, zboża i takowe dostarczyć do Powiatowego Komitetu Czerwonego Krzyża w Łukowie /dom naprzeciwko skweru/

10/ Sporządzić rozkłady i w jaknajkrótszym czasie wnieść do kasy Wydziału Powiatowego, uchwalony przez Sejmik Powiatowy podatek na potrzeby Czerwonego Krzyża po 5 Mk. z morgi.

11/ Mając się zaciągnąć pożyczki gminnych oraz kosztów kuracyjnych i takowe bezwłocznie wnieść do kasy Wydziału powiatowego.

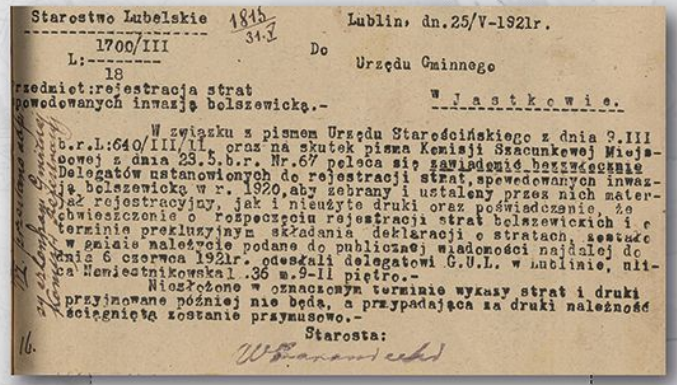
12/ Stróżki gminne winny być wysyłane po odbiór korespondencji do Wydziału Powiatowego w Łukowie dwa razy w tygodniu t.j. we wtorki i soboty.

13/ O zarządzeniach w powyższych sprawach złożyć mi sprawozdanie do dnia 25-go sierpnia, w którym to dniu pp. Burmistrze, Wójci i Pisarze gminni mają się stawić do Wydziału celem otrzymania dalszych wskazówek.

INSPEKTOR SAMORZĄDU GMINNEGO:

Pozwolono do wykonania
do akt
1

Okólnik wydziału powiatowego łukowskiego w sprawie organizacji władz i ich działań po wyparciu wojsk bolszewickich w 1920 r., Łuków 20 VIII 1920 r.

Starostwo Lubelskie 1815 34.I
1700/III
L:
18
Przedmiot: rejestracja strat spowodowanych inwazją bolszewicką.-

Lublin, dn. 25/V-1921r.

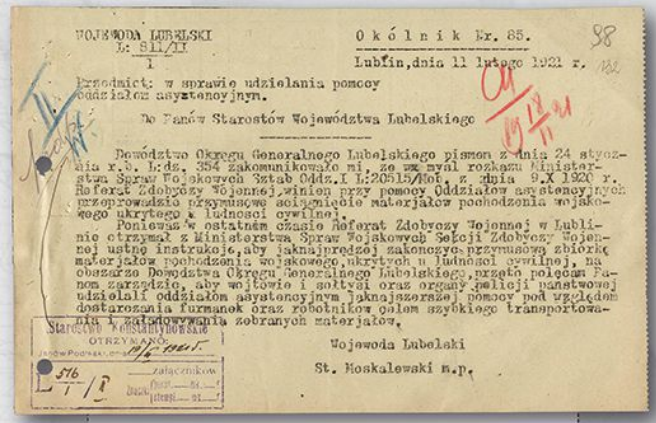
Do
Urzędu Gminnego
w Jastkowie.

W związku z pismem Urzędu Starościńskiego z dnia 9.III b.r.L:640/III/21 oraz na skutek pisma Komisji Szacunkowej Miejskiej z dnia 23.5.b.r. Nr.67 poleca się zawiadomić bezzwłocznie Delegatów ustanowionych do rejestracji strat, spowodowanych inwazją bolszewicką w r. 1920, aby zebrany i ustalony przez nich materjał rejestracyjny, jak i nieużyte druki oraz poświadczenie, że obwieszczenie o rozpoczęciu rejestracji strat bolszewickich i o terminie prekluzyjnym składania deklaracji o stratach, zostało w gminie należycie podane do publicznej wiadomości najdalej do dnia 6 czerwca 1921r. odesłali delegatowi G.U.L. w Lublinie, ulica Nowiejskowska 36 m.9-II piętro.-

Niezłożone w oznaczonym terminie wykazy strat i druki przyjmowane później nie będą, a przypadająca za druki należność ściągnięta zostanie przymusowo.-

Starosta:

Pismo starosty lubelskiego w sprawie rejestracji strat spowodowanych inwazją bolszewicką, Lublin 25 V 1921 r.

WOJEWODA LUBELSKI
L: Sli/II
1

Okólnik Nr. 85.

Lublin, dnia 11 lutego 1921 r.

Przedmiot: w sprawie udzielania pomocy oddziałom asystencyjnym.

Do Panów Starostów Województwa Lubelskiego

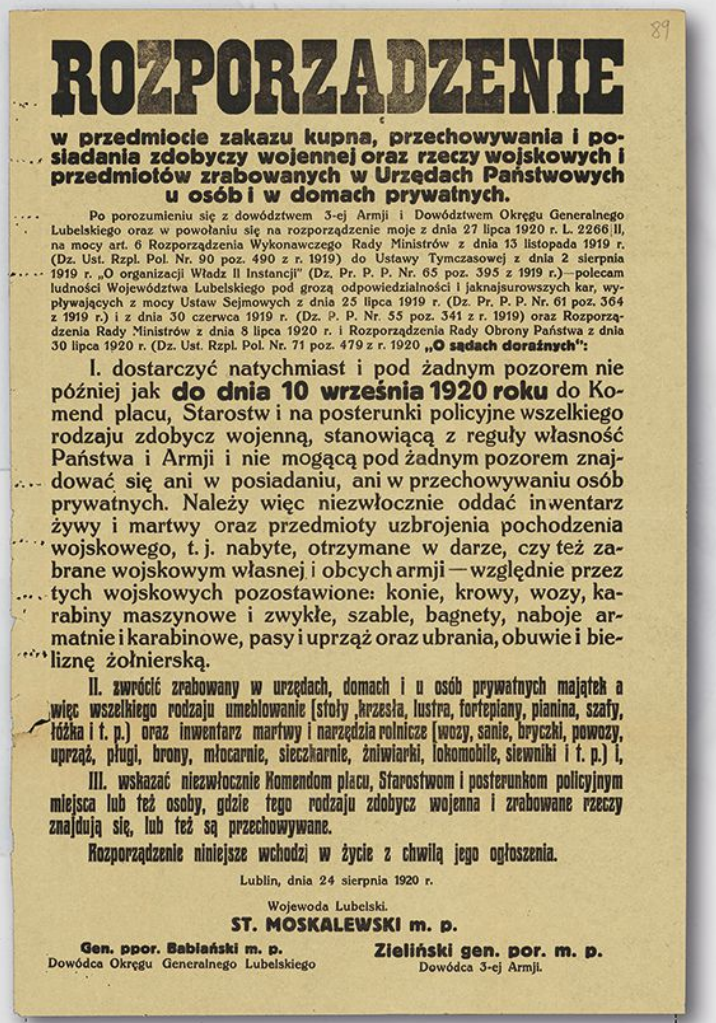
Dowództwo Okręgu Generalnego Lubelskiego pismem z dnia 24 stycznia r.b. L:dz. 354 zakomunikowało mi, że na wypadł rozkazu Ministerstwa Spraw Wojskowych Sztab Oddz.I L:20515/Mob. z dnia 9.X 1920 r. Referat Zdobyczy Wojennej winien przy pomocy Oddziałów asystencyjnych przeprowadzić przymusowe ściągnięcie materjałów pochodzenia wojskowego ukrytego u ludności cywilnej.

Ponieważ w ostatnim czasie Referat Zdobyczy Wojennej w Lublinie otrzymał z Ministerstwa Spraw Wojskowych Sekcji Zdobyczy Wojennej ustną instrukcję, aby jaknajprędzej zakończyć przymusową zbiórkę materjałów pochodzenia wojskowego, ukrytych u ludności cywilnej, na obszarze Dowództwa Okręgu Generalnego Lubelskiego, przeto polecam Panom zarządzić, aby wójtowie i sołtysi oraz organy policji państwowej udzielali oddziałom asystencyjnym jaknajszerszej pomocy pod względem dostarczenia furmanek oraz robotników celem szybkiego transportowania i zabezpieczania zebranych materjałów.

Wojewoda Lubelski
St. Moskalewski m.p.

Starostwo Powiatowe Łukowskie
OTRZYMANO
Załączników
Dnia

Okólnik nr 85 wojewody lubelskiego w sprawie rekwizycji materiałów wojskowych ukrytych u ludności cywilnej, Lublin 11 II 1921 r.

89

ROZPORZĄDZENIE

w przedmiocie zakazu kupna, przechowywania i posiadania zdobyczy wojennej oraz rzeczy wojskowych i przedmiotów zrabowanych w Urzędach Państwowych u osób i w domach prywatnych.

Po porozumieniu się z dowództwem 3-ej Armji i Dowództwem Okręgu Generalnego Lubelskiego oraz w powołaniu się na rozporządzenie moje z dnia 27 lipca 1920 r. L. 2266 II, na mocy art. 6 Rozporządzenia Wykonawczego Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1919 r. (Dz. Ust. Rzpl. Pol. Nr. 90 poz. 490 z r. 1919) do Ustawy Tymczasowej z dnia 2 sierpnia 1919 r. „O organizacji Władz II Instancji" (Dz. Pr. P. P. Nr. 65 poz. 395 z 1919 r.)—polecam ludności Województwa Lubelskiego pod grozą odpowiedzialności i jaknajsurowszych kar, wypływających z mocy Ustaw Sejmowych z dnia 25 lipca 1919 r. (Dz. Pr. P. P. Nr. 61 poz. 364 z 1919 r.) i z dnia 30 czerwca 1919 r. (Dz. P. P. Nr. 55 poz. 341 z r. 1919) oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 lipca 1920 r. i Rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia 30 lipca 1920 r. (Dz. Ust. Rzpl. Pol. Nr. 71 poz. 479 z r. 1920 **„O sądach doraźnych":**

I. dostarczyć natychmiast i pod żadnym pozorem nie później jak **do dnia 10 września 1920 roku** do Komend placu, Starostw i na posterunki policyjne wszelkiego rodzaju zdobycz wojenną, stanowiącą z reguły własność Państwa i Armji i nie mogącą pod żadnym pozorem znajdować się ani w posiadaniu, ani w przechowywaniu osób prywatnych. Należy więc niezwłocznie oddać inwentarz żywy i martwy oraz przedmioty uzbrojenia pochodzenia wojskowego, t. j. nabyte, otrzymane w darze, czy też zabrane wojskowym własnej i obcych armji—względnie przez tych wojskowych pozostawione: konie, krowy, wozy, karabiny maszynowe i zwykłe, szable, bagnety, naboje armatnie i karabinowe, pasy i uprząż oraz ubrania, obuwie i bieliznę żołnierską.

II. zwrócić zrabowany w urzędach, domach i u osób prywatnych majątek a więc wszelkiego rodzaju umeblowanie (stoły, krzesła, lustra, fortepiany, pianina, szafy, łóżka i t. p.) oraz inwentarz martwy i narzędzia rolnicze (wozy, sanie, bryczki, powozy, uprząż, pługi, brony, młocarnie, sieczkarnie, żniwiarki, lokomobile, siewniki i t. p.) i,

III. wskazać niezwłocznie Komendom placu, Starostwom i posterunkom policyjnym miejsca lub też osoby, gdzie tego rodzaju zdobycz wojenna i zrabowane rzeczy znajdują się, lub też są przechowywane.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z chwilą jego ogłoszenia.

Lublin, dnia 24 sierpnia 1920 r.

Wojewoda Lubelski.
ST. MOSKALEWSKI m. p.

Gen. ppor. Babiański m. p.
Dowódca Okręgu Generalnego Lubelskiego

Zieliński gen. por. m. p.
Dowódca 3-ej Armji.

Rozporządzenie wojewody lubelskiego w przedmiocie zakazu kupna, przechowywania i posiadania zdobyczy wojennej oraz rzeczy wojskowych i przedmiotów zrabowanych w urzędach państwowych u osób i w domach prywatnych, Lublin 24 VIII 1920 r.

ODZNACZENIA BOHATERÓW WOJNY

Bohaterstwo Polaków podczas wojny nie mogło pozostać nieuhonorowane. Medalem ustanowionym specjalnie na okoliczność upamiętnienia zmagań z bolszewikami był „Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918-1921 r." Przyznawano go wszystkim obywatelom, którzy brali udział w wojnie, odnieśli w niej rany, służyli na linii frontu lub wspierali armię poza nim.

Walczących żołnierzy odznaczano „Krzyżem Walecznych". Mógł nim być uhonorowany czterokrotnie każdy szeregowy i oficer, a nadawać go mógł Naczelny Wódz lub też inny dowódca nie niższy stopniem niż pułkownik. Posiadacz odznaczenia otrzymywał kilka przywilejów, m.in. prawo pierwszeństwa w nadziałach ziemi, obsadzania stanowisk w służbie państwowej oraz niezwłocznego awansu o jeden stopień.

Najwyższym odznaczeniem cywilnym, w przyznawaniu którego brano pod uwagę udział w wojnie polsko-bolszewickiej był ustanowiony w 1923 r. „Krzyż Zasługi". Według zapisów ustawy z dn. 23 VI 1923 r. przyznawano go osobom, które od momentu odzyskania przez Polskę niepodległości położyły szczególne zasługi względem niej lub jej obywateli, dokonując czynów nie leżących normalnie w zakresie obowiązków obywatela, a przynoszących znaczną korzyść dla Państwa lub jego mieszkańców.

DOWÓDZTWO 2-ej Armji

Nr. LEG. 56740

DUPLIKAT
LEGITYMACJA

Ppor. JANISZEWSKI Stefan
(ODDZIAŁ 7 p.uł.) UPRAWNIONYM
JEST DO NOSZENIA „KRZYŻA WALECZNYCH" z dwoma OKUCIAMI,
NADANEGO MU ROZKAZEM NR. 607/V pf.
DYWIZJA 2-ej Armji DNIA 21/II-1921

ZATWIERDZENIE NADANIA NASTĄPIŁO DEKRETEM NACZELNEGO WODZA NR. ..... OGŁOSZONEGO W DZIENNIKU PERSONALNYM M. S. WOJSKOWYCH Z DNIA .....

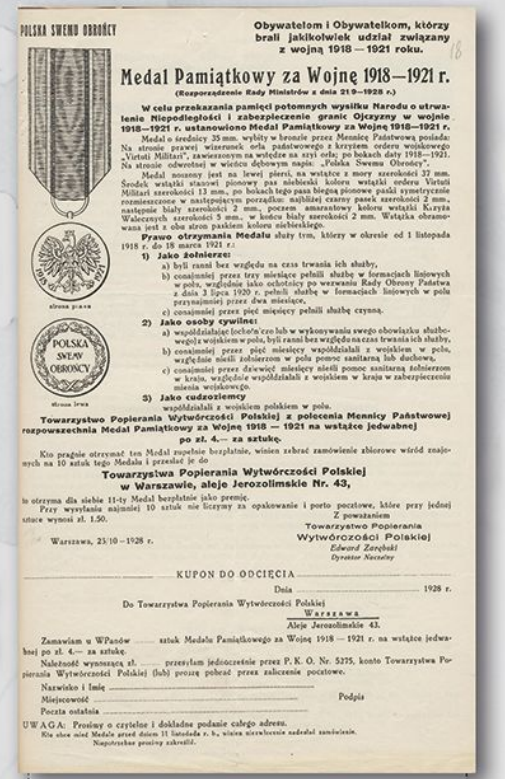
(PODPIS)

Za zgodność:
Szef Sab. Kdm. PODPIS DOWÓDCY DYW. (ARMJI)
Szpakowski Rydz-Śmigły
Gen. Bryg. Gen. por.

„Krzyż Walecznych" (awers i rewers) wraz z legitymacją nadania podporucznikowi Stefanowi Janiszewskiemu, 1921 r.

„Krzyże Zasługi" Tadeusza Dąbrowskiego, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej

POLSKA SWEMU OBROŃCY

Obywatelom i Obywatelkom, którzy brali jakikolwiek udział związany z wojną 1918—1921 roku.

Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918—1921 r.

(Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 0—1928 r.)

W celu przekazania pamięci potomnych wysiłku Narodu o utrwalenie Niepodległości i zabezpieczenie granic Ojczyzny w wojnie 1918—1921 r. ustanowiono Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918—1921 r.

Medal o średnicy 35 mm. wybity w bronzie przez Mennicę Państwową posiada: Na stronie prawej wizerunek orła państwowego z krzyżem orderu wojskowego „Virtuti Militari", zawieszonym na wstędze na szyi orła; po bokach daty 1918—1921. Na stronie odwrotnej w wieńcu dębowym napis: „Polska Swemu Obrońcy".

Medal noszony jest na lewej piersi, na wstążce z mory szerokości 37 mm. Środek wstążki stanowi pionowy pas niebieski koloru wstążki orderu Virtuti Militari szerokości 13 mm., po bokach tego pasa biegną pionowe paski symetrycznie rozmieszczone w następującym porządku: najbliżej czarny pasek szerokości 2 mm., następnie biały szerokości 2 mm., poczem amarantowy koloru wstążki Krzyża Walecznych szerokości 5 mm., w końcu biały szerokości 2 mm. Wstążka obramowana jest z obu stron paskiem koloru niebieskiego.

Prawo otrzymania Medalu służy tym, którzy w okresie od 1 listopada 1918 r. do 18 marca 1921 r.:

1) **Jako żołnierze:**
   a) byli ranni bez względu na czas trwania ich służby,
   b) conajmniej przez trzy miesiące pełnili służbę w formacjach liniowych w polu, względnie jako ochotnicy po wezwaniu Rady Obrony Państwa z dnia 3 lipca 1920 r. pełnili służbę w formacjach liniowych w polu przynajmniej przez dwa miesiące,
   c) conajmniej przez pięć miesięcy pełnili służbę czynną.
2) **Jako osoby cywilne:**
   a) współdziałając lochu/a czo lub w wykonywaniu swego obowiązku służbowego) z wojskiem w polu, byli ranni bez względu na czas trwania ich służby,
   b) conajmniej przez pięć miesięcy współdziałali z wojskiem w polu, względnie nieśli żołnierzom w polu pomoc sanitarną lub duchowną,
   c) conajmniej przez dziewięć miesięcy nieśli pomoc sanitarną żołnierzom w kraju, względnie współdziałali z wojskiem w kraju w zabezpieczeniu mienia wojskowego.
3) **Jako cudzoziemcy** współdziałali z wojskiem polskiem w polu.

Towarzystwo Popierania Wytwórczości Polskiej z polecenia Mennicy Państwowej rozpowszechnia Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918 — 1921 na wstążce jedwabnej po zł. 4.— za sztukę.

Kto pragnie otrzymać ten Medal zupełnie bezpłatnie, winien zebrać zamówienie zbiorowe wśród znajomych na 10 sztuk tego Medalu i przesłać je do

Towarzystwa Popierania Wytwórczości Polskiej w Warszawie, aleje Jerozolimskie Nr. 43,

to otrzyma dla siebie 11-ty Medal bezpłatnie jako premję.

Przy wysyłaniu najmniej 10 sztuk nie liczymy za opakowanie i porto pocztowe, które przy jednej sztuce wynosi zł. 1.50.

Z poważaniem
Towarzystwo Popierania Wytwórczości Polskiej
Edward Zarębski
Dyrektor Naczelny

Warszawa, 23/10—1928 r.

KUPON DO ODCIĘCIA

Dnia ..... 1928 r.

Do Towarzystwa Popierania Wytwórczości Polskiej
Warszawa
Aleje Jerozolimskie 43.

Zamawiam u WPanów ..... sztuk Medalu Pamiątkowego za Wojnę 1918 — 1921 r. na wstążce jedwabnej po zł. 4.— za sztukę.

Należność wynoszącą zł. ..... przesyłam jednocześnie przez P. K. O. Nr. 5375, konto Towarzystwa Popierania Wytwórczości Polskiej (lub) proszę pobrać przez zaliczenie pocztowe.

Nazwisko i Imię .....
Miejscowość ..... Podpis
Poczta ostatnia .....

UWAGA: Prosimy o czytelne i dokładne podanie całego adresu.
Kto chce mieć Medale przed dniem 11 listopada r. b., winien niezwłocznie nadesłać zamówienie.
Niepotrzebne prosimy zakreślić.

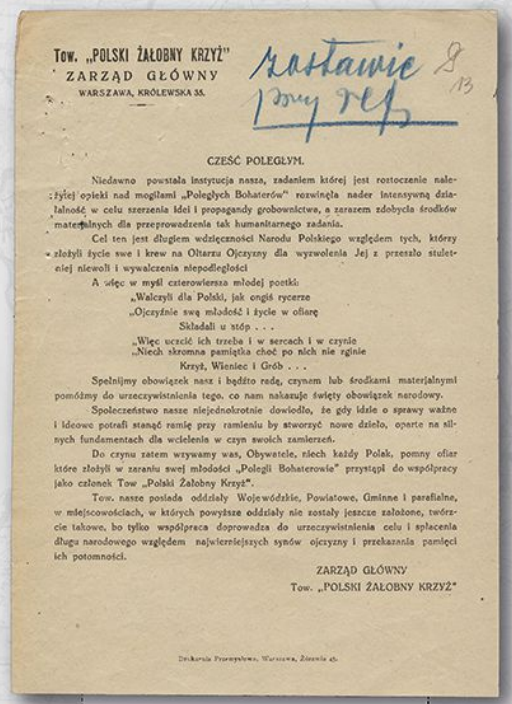
Druk informacyjny „Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921", Warszawa 25 X 1928 r.

OPIEKA NAD CMENTARZAMI POLEGŁYCH

Zapewnienie właściwej opieki nad mogiłami poległych i cmentarzami wojskowymi stanowiło jeden z trudniejszych do rozwiązania problemów okresu międzywojennego. Miejsc pochówku było tak wiele, że zadbanie o wszystkie było bardzo dużym wyzwaniem organizacyjnym i finansowym.

Szereg działań w tym zakresie leżał w gestii lokalnych władz administracyjnych, które były wspierane przez organizacje zewnętrzne w postaci Towarzystwa „Polskiego Żałobnego Krzyża" i Polskiego Towarzystwa Opieki nad Grobami Bohaterów. Wspólnym wysiłkiem organizowano kwesty oraz sprzedawano cegiełki pozwalające zebrać fundusze na budowę nowych i konserwację starych grobów, ekshumacje niezbędne do ustalenia tożsamości niezidentyfikowanych poległych za ojczyznę oraz utrzymanie cmentarzy wojennych.

Tow. „POLSKI ŻAŁOBNY KRZYŻ"
ZARZĄD GŁÓWNY
WARSZAWA, KRÓLEWSKA 35.

Postawić

CZEŚĆ POLEGŁYM.

Niedawno powstała instytucja nasza, zadaniem której jest rostoczenie należytej opieki nad mogiłami „Poległych Bohaterów" rozwiniętą nader intensywną działalność w celu szerzenia idei i propagandy grobownictwa, a zarazem zdobycia środków materjalnych dla przeprowadzenia tak humanitarnego zadania.

Cel ten jest długiem wdzięczności Narodu Polskiego względem tych, którzy złożyli życie swe i krew na Ołtarzu Ojczyzny dla wyzwolenia Jej z przeszło stuletniej niewoli i wywalczenia niepodległości

A więc w myśl czterowiersza młodej poetki:

„Walczyli dla Polski, jak ongiś rycerze
„Ojczyźnie swą młodość i życie w ofiarę
Składali u stóp . . .
„Więc uczcić ich trzeba i w sercach i w czynie
„Niech skromna pamiątka choć po nich nie zginie
Krzyż, Wieniec i Grób . . .

Spełnijmy obowiązek nasz i będźto radą, czynem lub środkami materjalnymi pomóżmy do urzeczywistnienia tego, co nam nakazuje święty obowiązek narodowy.

Społeczeństwo nasze niejednokrotnie dowiodło, że gdy idzie o sprawy ważne i ideowe potrafi stanąć ramię przy ramieniu by stworzyć nowe dzieło, oparte na silnych fundamentach dla wcielenia w czyn swoich zamierzeń.

Do czynu zatem wzywamy was, Obywatele, niech każdy Polak, pomny ofiar które złożyli w zaraniu swej młodości „Polegli Bohaterowie" przystąpi do współpracy jako członek Tow „Polski Żałobny Krzyż".

Tow. nasze posiada oddziały Wojewódzkie, Powiatowe, Gminne i parafialne, w miejscowościach, w których powyższe oddziały nie zostały jeszcze założone, twórzcie takowe, bo tylko współpraca doprowadza do urzeczywistnienia celu i spłacenia długu narodowego względem najwierniejszych synów ojczyzny i przekazania pamięci ich potomności.

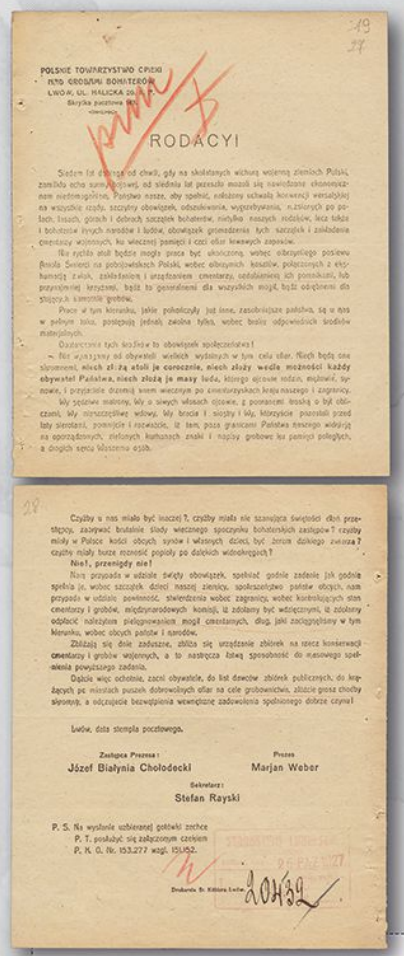
ZARZĄD GŁÓWNY
Tow. „POLSKI ŻAŁOBNY KRZYŻ"

Drukarnia Przemysłowa, Warszawa, Żórawia 45.

Odezwa Towarzystwa „Polskiego Żałobnego Krzyża" w sprawie objęcia opieką mogił żołnierzy wojny 1920 r., Drukarnia Przemysłowa, Warszawa, Żórawia 45

Cegiełka, na fundusz Towarzystwa „Polskiego Żałobnego Krzyża", Litografia Piller-Neumanna Lwów

POLSKIE TOWARZYSTWO OPIEKI NAD GROBAMI BOHATERÓW
LWÓW, UL. HALICKA 20, I P.
Skrytka pocztowa 101

RODACY!

Siedem lat dzieciom od chwili, gdy na skolatanych wichurą wojenną ziemiach Polski, zamilkło echo ostatniej salwy, od siedmiu lat przeszło można się nawiedzanie cmentarzy niedmogiłom. Państwo nasze, aby spełnić, należycie uchwałę konwencji wersalskiej na wszystkie strony, szczytny obowiązek, odszukiwania, wyszukiwania, rozsianych po polach, lasach, górach i dolinach szczątek bohaterów, niebyłych naszych rodaków, lecz także i bohaterów innych narodów i ludów, obowiązek gromadzenia tych szczątek i zakładania cmentarzy wojennych, ku wiecznej pamięci i czci ofiar krwawych zapasów.

Nie wyżej stoi będzie mogła praca być ukończoną, wobec obszyrnego posiewu Polski Świętej na pobojowiskach Polski, wobec olbrzymich kosztów, połączonych z ekshumacją zwłok, zabezpieczeniem i urządzeniem cmentarzy, oddzielnieniu ich pomnikami, lub przynajmniej krzyżami, będzie to generalnemi dla wszystkich mogił, będzie odrębnemi dla zbiorczych kamienie grobów.

Prace w tym kierunku, jakie pokolicznie już inne, zasobniejsze państwa, są u nas w pełnym toku, postępują jednak zwolna tylko, wobec braku odpowiednich środków materjalnych.

Odpowiedzmy tych brakiów to obowiązek społeczeństwa!

— Nie wyjątkowy od obywateli wielkich wydatnych w tym celu ofiar, które będą one stanowiły, niech złożą ztoli je corocznie, niech złoży wedle możności każdy obywatel Państwa, niech złożą je masy ludu, którego ojcowie rodzin, mężowie, synowie, i przyjaciele drzemią wiecznym po cmentarzyskach kraju naszego i zagranicy.

My spełnimy nakazy, My o swych własnych ojcowie, z poranionej bronią o byt ojczyzny, My opłakiwanie wdowy, My bracie i siostry i My, którzyście pozostali przed laty sierotami, pomnijcie i rozważcie, iż tam, poza granicami Państwa naszego widzą na opuszczonych, zielonych kurhanach znaki i napisy grobowe lecz pamięci poległych, a drogich sercu własnemu ojcu.

Czyżby u nas miało być inaczej?, czyżby miała nie szanująca świętości cześć przetrącyć, zasypać brutalnie ślady wiecznego spoczynku bohaterskich zasługów? czyżby mogły w Polsce kości obcych synów i własnych dzieci, być jednim dalekiego zwrotu? czyżby miały buzie znosić popioły po dalekich widowiegach?

Nie!, przenigdy nie!

Nasz przyzwała w udziale święty obowiązek, spełniać godnie zadanie jak godnie spełnia je, wobec szczątek dzieci naszej zielnicy, spokrzeszczyło państw obcych, nam przyzwało w udziale powinność, świadczenia wobec zagranicy, wobec kierunkujących stan cmentarzy i grobów, międzynarodowych komisji, iż zobowiązy być wdzięcznymi, iż zobowiązy odpłacić należytym pielęgnowaniem mogił cmentarnych, dług, jaki zaciągnęliśmy w tym kierunku, wobec obcych państw i narodów.

Zbliżają się dnie zaduszne, zbliża się uroczyste zbiórek na rzecz konserwacji cmentarzy i grobów wojennych, a to najwrocza łatwą sposobność do masowego spełnienia powyższego zadania.

Dajcie więc odbiotnie, zacni obywatele, do list datowych zbiórek publicznych, do leżących po miastach puszek dobrowolnych ofiar na cele grobownictwu, złóżcie grosz choćby skromny, a odczujecie bezwątpienia wewnętrzne zadowolenia spełnionego dobrze czynu!

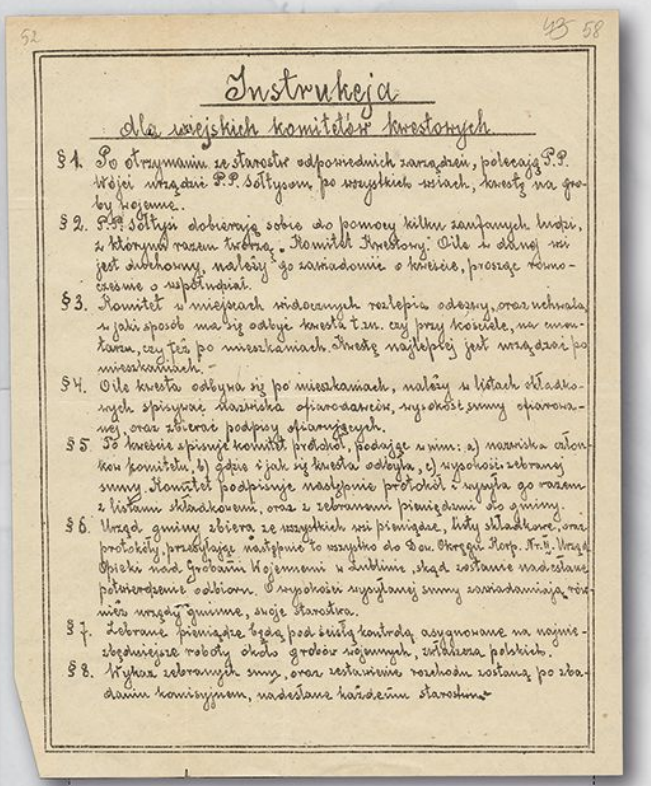
Lwów, data stempla pocztowego.

Zastępca Prezesa: Józef Białynia Chołodecki
Prezes: Marjan Weber
Sekretarz: Stefan Rayski

P. S. Na wysłanie uskierzanej gotówki zechce P. T. posłużyć się załączonym czekiem P. K. O. Nr. 153.277 wzgl. 151.052.

Drukarnia S. Küblera Lwów

Odezwa Polskiego Towarzystwa Opieki Nad Grobami Bohaterów w sprawie organizacji środków finansowych na ochronę i konserwację mogił żołnierzy wojny 1920 r. , Drukarnia S. Küblera Lwów

Instrukcja

dla wiejskich komitetów kwestowych

§1. Po otrzymaniu ze starostw odpowiednich zarządzeń, polecają P.P. Wójci wydanie P.P. Sołtysom po wszystkich wsiach, kwestę na groby wojenne.

§2. P.P. Sołtysi dobierają sobie do pomocy kilku zaufanych ludzi, z którymi razem tworzą Komitet Kwestowy. Ile i jakiej wsi jest zabudowy, należy go zawiadomić o terminie, prosząc równocześnie o współudział.

§3. Komitet w miejscach widocznych rozlepia odezwy, oraz uchwala w jaki sposób ma się odbyć kwesta t.zn. czy przy kościele, na cmentarzu, czy też po mieszkaniach. Kwestę najlepiej jest wyznaczyć po mieszkaniach.

§4. Gdy kwesta odbywa się po mieszkaniach, należy w listach składkowych spisywać nazwiska ofiarodawców, wysokość sumy ofiarowanej oraz zbierać podpisy ofiarujących.

§5. Po kwesie spisuje komitet protokół, podając w nim: a) nazwiska członków komitetu, b) ogólną sumę i jak się kwesta odbyła, c) wysokość zebranej sumy. Komitet podpisuje następnie protokół i wysyła go razem z listami składkowemi, oraz z zebranymi pieniądzmi do gminy.

§6. Urząd gminy zbiera ze wszystkich wsi pieniądze, listy składkowe, oraz protokoły, przesyłając następnie to wszystko do Pow. Okręgu. Komp. Nr. 4. Urząd Opieki nad grobami Wojennemi w Lublinie, skąd zostanie nadesłane potwierdzenie odbioru. O wysokości wysłanej sumy zawiadamiają również urzędy gminne, swoje Starostwo.

§7. Zebrane pieniądze będą pod ścisłą kontrolą asygnowane na najniezbędniejsze roboty około grobów wojennych, cmentarzy polskich.

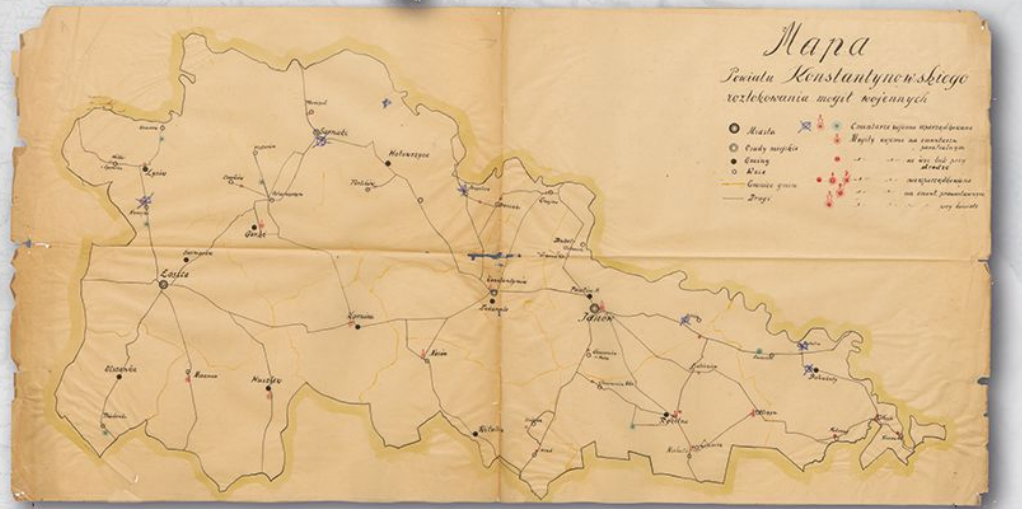
§8. Wykaz zebranych sum, oraz rezultatów rozlosowania zostaną po zbadaniu komisyjnym, nadesłane każdemu Starostwu.

Instrukcja dla wiejskich komitetów kwestowych w sprawie organizacji kwesty na groby wojenne

OPIEKA NAD CMENTARZAMI POLEGŁYCH

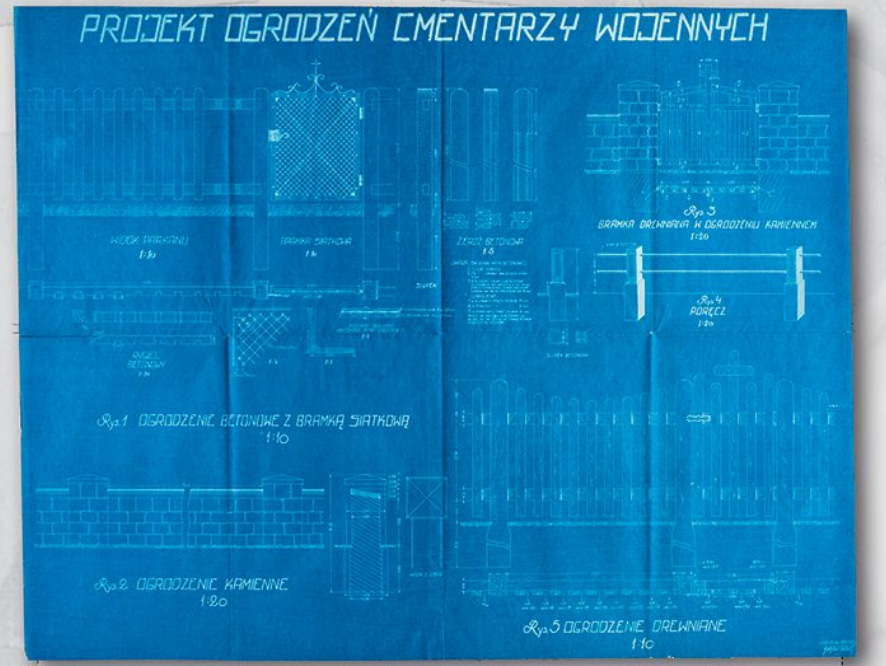
Mapa powiatu konstantynowskiego (obecnie terytorium powiatu bialskiego i siedleckiego) z oznaczeniem cmentarzy wojennych

Mapa rozlokowania mogił żołnierzy wojny 1920 r. w powiecie konstantynowskim (obecnie terytorium powiatu bialskiego i siedleckiego)

Projekt ogrodzenia pojedynczych i masowych mogił żołnierzy polskich, poległych w wojnie 1920 r., Lublin 1 III 1930 r., Wzór M. R. P.

Projekt ogrodzeń cmentarzy wojennych, Lublin 18 III 1930 r., Bohdan Achert

PAMIĘĆ O ZWYCIĘSTWIE 1920 ROKU

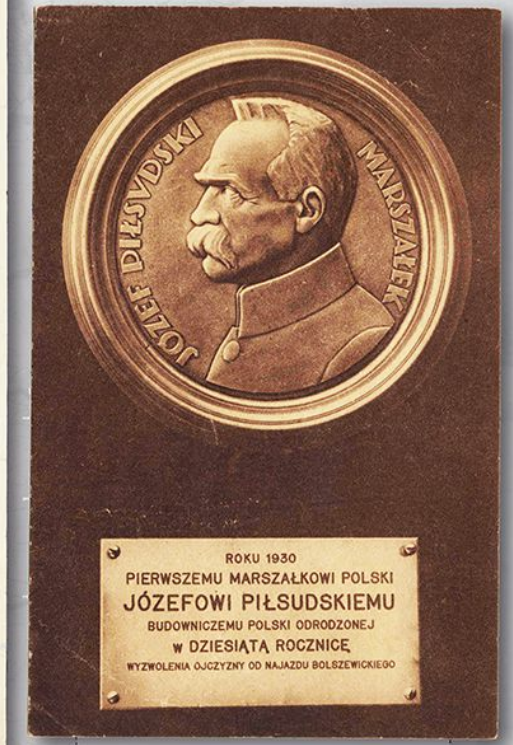

W okresie międzywojennym starano się bardzo podniośle upamiętniać wojnę polsko-bolszewicką, organizując corocznie 15 VIII obchody zwycięstwa Polaków w Bitwie Warszawskiej. Szczególnie hucznie obchodzono 10. rocznicę wielkiego zwycięstwa. Oprócz oficjalnych obchodów złożonych z licznych rautów, bali i defilad, wydano specjalne pocztówki i medale z wizerunkiem marszałka Józefa Piłsudskiego oraz opracowano projekt tablic pamiątkowych, upamiętniających wszystkich poległych podczas wojny.

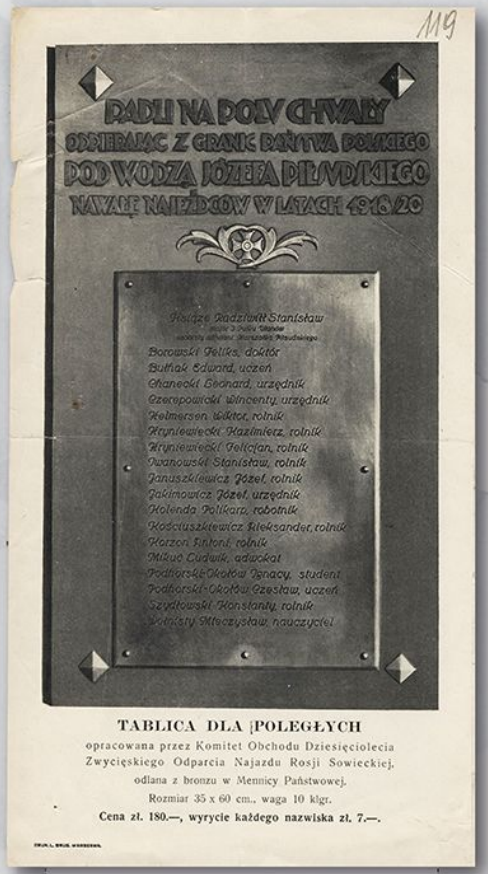
W następnych latach formuła obchodów zmieniała się w zależności od roku, w którym je organizowano. W programie znajdowały się koncerty, przedstawienia teatralne oraz gry i zabawy ludowe. Stałym punktem były msze organizowane za poległych.

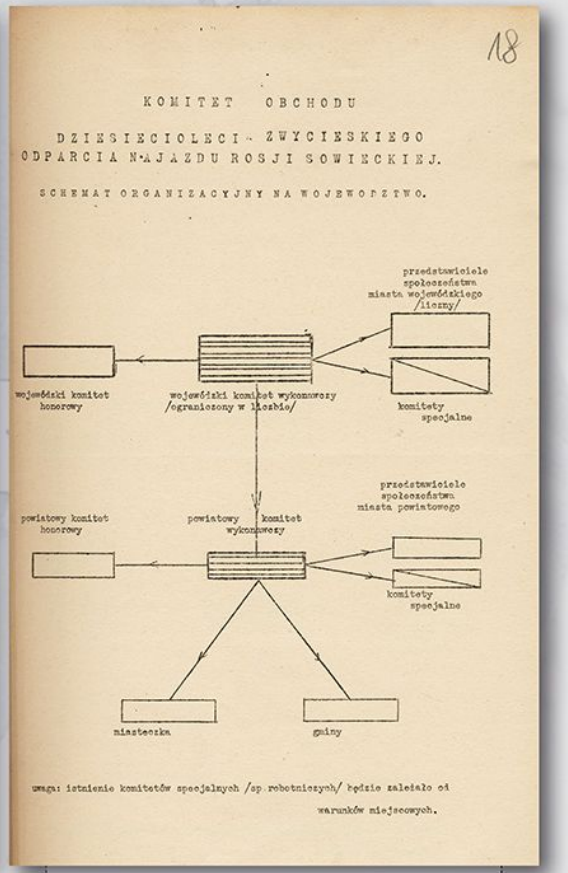
Plakat okolicznościowy „X Rocznica odparcia najazdu Rosji Sowieckiej", sygnowany gronowski 30 (Tadeusz Gronowski), 1930 r., Zakłady Graficzne E. i Dr Koziańskich

Pocztówka z podobizną marszałka Józefa Piłsudskiego, 1930 r.

Druk ulotny z wizerunkiem tablicy pamiątkowej, poświęconej żołnierzom poległym podczas wojny polsko-bolszewickiej, Druk L. Brus, Warszawa 1930 r.

Schemat organizacyjny Komitetu Obchodu Dziesięciolecia Zwycięskiego Odparcia Najazdu Rosji Sowieckiej w województwie lubelskim

PAMIĘĆ O ZWYCIĘSTWIE 1920 ROKU

ZA SPOKÓJ DUSZY

Pierwszych Żołnierzy, poległych w walkach o Wyzwolenie Ojczyzny w latach 1914-1920

SZEREGOWCÓW, PODOFICERÓW i OFICERÓW LEGIONÓW POLSKICH

w dniu 5 sierpnia 1939 r. o godz. 10-tej w Kościele Garnizonowym

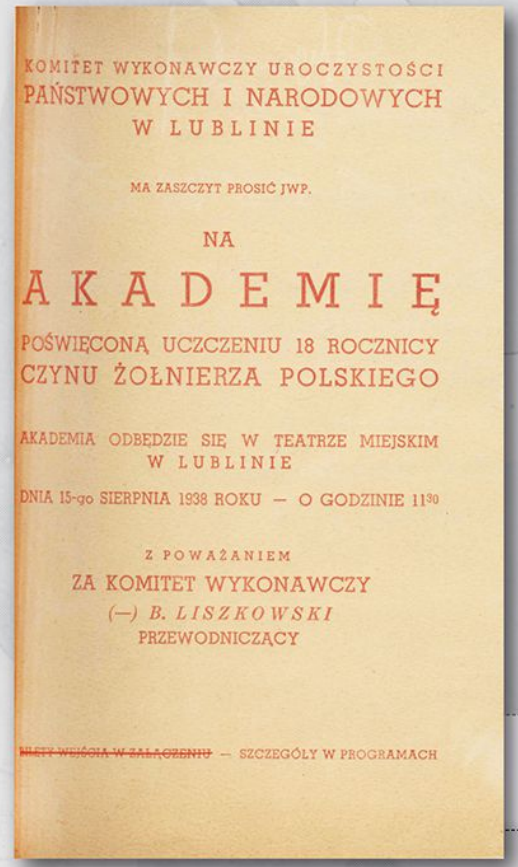
odprawiona zostanie

MSZA ŻAŁOBNA

na którą zaprasza szerokie warstwy Społeczeństwa Lubelskiego

Miejski Komitet Uroczystości Państwowych i Narodowych w Lublinie

Afisz informujący o mszy żałobnej za żołnierzy polskich poległych za ojczyznę w latach 1914-1920, Drukarnia „Popularna", Żmigród 1, Lublin 1939 r.

KOMITET WYKONAWCZY UROCZYSTOŚCI PAŃSTWOWYCH I NARODOWYCH W LUBLINIE

MA ZASZCZYT PROSIĆ JWP.

NA

AKADEMIĘ

POŚWIĘCONĄ UCZCZENIU 18 ROCZNICY CZYNU ŻOŁNIERZA POLSKIEGO

AKADEMIA ODBĘDZIE SIĘ W TEATRZE MIEJSKIM W LUBLINIE

DNIA 15-go SIERPNIA 1938 ROKU — O GODZINIE 11[30]

Z POWAŻANIEM

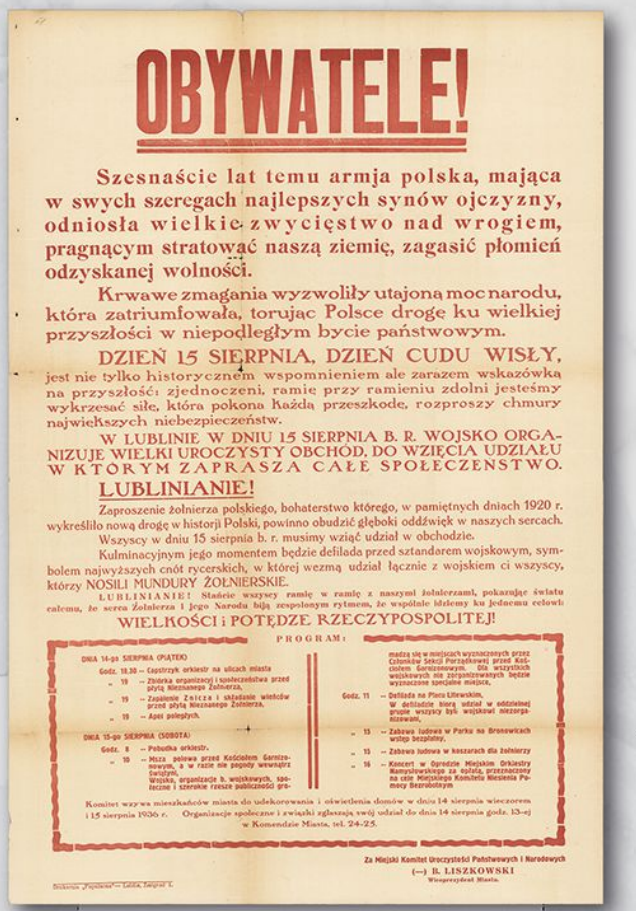
ZA KOMITET WYKONAWCZY

(—) B. LISZKOWSKI

PRZEWODNICZĄCY

~~BILETY WEJŚCIA W ZAŁĄCZENIU~~ — SZCZEGÓŁY W PROGRAMACH

Zaproszenie Miejskiego Komitetu Uroczystości Państwowych i Narodowych w Lublinie na akademię poświęconą uczczeniu 18. rocznicy Czynu Żołnierza Polskiego w dniu 15 VIII 1938 r. w Teatrze Miejskim

OBYWATELE!

Szesnaście lat temu armja polska, mająca w swych szeregach najlepszych synów ojczyzny, odniosła wielkie zwycięstwo nad wrogiem, pragnącym stratować naszą ziemię, zagasić płomień odzyskanej wolności.

Krwawe zmagania wyzwoliły utajoną moc narodu, która zatriumfowała, torując Polsce drogę ku wielkiej przyszłości w niepodległym bycie państwowym.

DZIEŃ 15 SIERPNIA, DZIEŃ CUDU WISŁY, jest nie tylko historycznem wspomnieniem ale zarazem wskazówką na przyszłość: zjednoczeni, ramię przy ramieniu zdolni jesteśmy wykrzesać siłę, która pokona każdą przeszkodę, rozproszy chmury największych niebezpieczeństw.

W LUBLINIE W DNIU 15 SIERPNIA B. R. WOJSKO ORGANIZUJE WIELKI UROCZYSTY OBCHÓD, DO WZIĘCIA UDZIAŁU W KTÓRYM ZAPRASZA CAŁE SPOŁECZEŃSTWO.

LUBLINIANIE!

Zaproszenie żołnierza polskiego, bohaterstwo którego, w pamiętnych dniach 1920 r. wykreśliło nową drogę w historji Polski, powinno obudzić głęboki oddźwięk w naszych sercach.

Wszyscy w dniu 15 sierpnia b. r. musimy wziąć udział w obchodzie.

Kulminacyjnym jego momentem będzie defilada przed sztandarem wojskowym, symbolem najwyższych cnót rycerskich, w której wezmą udział łącznie z wojskiem ci wszyscy, którzy NOSILI MUNDURY ŻOŁNIERSKIE.

LUBLINIANIE! Stańcie wszyscy ramię w ramię z naszymi żołnierzami, pokazując światu całemu, że serca Żołnierza i Jego Narodu biją zespolonym rytmem, że wspólnie idziemy ku jednemu celowi:

WIELKOŚCI i POTĘDZE RZECZYPOSPOLITEJ!

PROGRAM:

DNIA 14-go SIERPNIA (PIĄTEK)

Godz. 18.30 — Capstrzyk orkiestr na ulicach miasta

„ 19 — Zbiórka organizacyj i społeczeństwa przed płytą Nieznanego Żołnierza,

„ 19 — Zapalenie Znicza i składanie wieńców przed płytą Nieznanego Żołnierza.

„ 19 — Apel poległych.

DNIA 15-go SIERPNIA (SOBOTA)

Godz. 8 — Pobudka orkiestr.

„ 10 — Msza polowa przed Kościołem Garnizonowym, a w razie złej pogody wewnątrz świątyni.

Wojska, organizacje b. wojskowych, społeczne i szerokie rzesze publiczności gromadzą się w miejscach wyznaczonych przez Członków Sekcji Porządkowej przed Kościołem Garnizonowym. Dla wszystkich wojskowych nie zorganizowanych będzie wyznaczone specjalne miejsce.

Godz. 11 — Defilada na Placu Litewskim. W defiladzie biorą udział w oddzielnej grupie wszyscy byli wojskowi niezorganizowani.

„ 13 — Zabawa ludowa w Parku na Bronowicach wstęp bezpłatny.

„ 15 — Zabawa ludowa w koszarach dla żołnierzy

„ 16 — Koncert w Ogrodzie Miejskim Orkiestry Kampinoskiego za opłatą, przeznaczony na cele Miejskiego Komitetu Niesienia Pomocy Bezrobotnym

Komitet wzywa mieszkańców miasta do udekorowania i oświetlenia domów w dniu 14 sierpnia wieczorem i 15 sierpnia 1936 r. Organizacje społeczne i zwiazki zgłaszają swój udział do dnia 14 sierpnia godz. 13-ej w Komendzie Miasta, tel. 24-25.

Za Miejski Komitet Uroczystości Państwowych i Narodowych

(—) B. LISZKOWSKI

Wiceprezydent Miasta.

Drukarnia „Popularna" — Lublin, Zamojska 1.

Afisz „Obywatele!" informujący o obchodach 16. rocznicy „Cudu nad Wisłą", Drukarnia „Popularna", Żmigród 1, Lublin 1936 r.

ARCHIWA PAŃSTWOWE
ARCHIWUM PAŃSTWOWE W LUBLINIE

1920–2020

ARCHIWA PAŃSTWOWE

Autor wystawy: Bartosz Staręgowski
Opracowanie graficzne: Bartosz Staręgowski

Kwerenda źródłowa: Krzysztof Kołodziejczyk, Agnieszka Konstankiewicz, Aneta Kowalczyk, Joanna Kowalik-Bylicka, Bartosz Staręgowski, Katarzyna Ślusarska

Wykonanie skanów: Maciej Bosko, Seweryn Jezierski, Aneta Kowalczyk, Marek Krzykała, Jacek Lipski, Bartosz Staręgowski, Katarzyna Szczepańska, Karol Szejgiec, Michał Zawada